

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||

د کتاب نوم: تصوف او عرفان

ليکوال :: علامه محمد معين الدين أبوالفضل

خپرونکی: بېنوا انټرنیټ پاڼه

د چاپ ټول حقوق له لیکوال او بېنوا پاني سره خوندي دي.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وكفى والصلوة والسلام على عباده الذين اصطفى اما بعد محترمو مسلمانانو ورونولوکه څرنگه چې تاسی وینی چې پر اسلام او مسلمانانو باندی له هره طرفه دانکار او اعتراض لاری په موجوده دور کښی را خلاصی سويدی په همدې ابتلا کښی علم طریقت او تصوف کو م چې د اسلام او د اسلامی علومو مغز دی او همدارنگه اولیاء الله هم راشکیل سويدی کوم چې الله ته دور تیر و او مقربو بندگانوله جملې څخه څلرمه برخه ده چې نبیان صدیقان شهداء او صالحین دی کوم چې الله پاک ددوئ په باره کښی فرمایلی دی ، فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین، ځکه چې له یوې خواتصوف ، طریقت او اولیاء الله تش په نامه پیران اومریدان کوم چې په باطن کښی ټگان اود طریقت اود اولیاء د ښمنان دی بدنامه وی لکه چې د همدغسی ټگانوپه باره کښی مادابیت ویلی دی،

اذا کارد لطائفوکه ظاهره بل ته ښه یې، په گیده کښی سری خفی اخفی وهی په بډه، اوله بلی خوا د څلورو مذهبو د ښمنان وهابیان وغیره پر طریقت او پر ولیانو د خدای پاک کوم چې مولانا رومی ددوئ په شان کښی فرمایې، اولیا راهست قدرت ازاله، تیرجسته باز گرداند زراه،

قسم قسم طعنونه وایې اوله بیحیایې څخه ډکی خبری د تصوف اود ولیانو په شان کښی کوی مور یو ځل په خوا د بینوا په ویب سائټ کښی د تصوف او عرفان لړۍ پیل کړی وه خوله بده مرغه څه عوارض وو چې دالړۍ پاته سوه اوبیا محترم خالد هادی حیدری صاحب د متمدینو مسلمانانو په خواهش موږ ته دا خبره عرض کړه چې دالړۍ بیرته پیل کړو نو دادی ستاسی مسلمانانو ورونو د نفع په خاطر مو دالړۍ پیل کړه چې ان شاء الله په دې سلسله کښی به داسی مواد وویښی چې نه به سترگو لیدلی اونه به غوږ واوریدلی اونه به چاپه خوب کښی لیدلی وی خوا ول د تصوف د اهدافو په اړه معلومات درکوم ځکه چې دیوشی د حسن اود قبح د پیژندلو یوه لار دهغه شی د هدف پیژندل دی، محترمو مسلمانوپه اجمالی ډول چې درته ووايم نو د تصوف او عرفان اود طریقت هدف دانسان تخلیه او تخلیه ده یعنی دانسان وجود او باطن له بدو اخلاقو څخه لکه حسد، بغض، بخل، ریا، کبر، عجب وغیره څخه پاکول اودارنگه دانسان وجود او باطن په ښو اخلاقو سره لکه اخلاص، تواضع، حسن نیت، له خالق او مخلوق سره صحیح تعلق، وغیره ښائسته کول دی او په تفصیلی ډول ئې دنوموڼی په توگه ځینی مهم هدفونه درته ذکر کوم.

د تصوف او عرفان له تفصیلی اهدافو څخه لومړئ هدف:

محترمو ورونو! د طریقت او د تصوف له تحلیلي او مفصلو اهدافو څخه لومړنی هدف دادی چې د انسان د زړه اصلاح وکړي . نو دلته په کار ده چې اول په دې ځانونه خبر کړو چې د انسان د زړه اصلاح د شریعت له نظره په څونه اندازه کښی مهم او ضروري کار دی . د دې لپاره چې د تصوف او طریقت د شان عظمت او فیض او برکت ښه راته واضح سي ،

محترم موورونو د اسلام پيغمبر په يوه مبارک حديث کښي چي امام بخاري ئې د صحيح بخاري په کتاب الايمان کښي ، او امام مسلم ئې په باب ﴿أخذ الحلال وترك الشبهات﴾ کښي روايت کړيدئ (فرمايلي دي : أَلَا إِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ . يعني خبردار اوسئ په دې چي بې شکه په بدن کښي د انسان يوه ټوټه غوښه ده کله چي دا غوښه سمه سي نو ټول بدن سميرې ، او که دا غوښه فاسده او خرابه سوه نو ټول بدن فاسد او خراب گرځي خبردار ! دا ټوټه غوښه د انسان له زړه څخه عبارت ده . په دې مبارک حديث کښي د اسلام پيغمبر د زړه په باب و انسانانو ته عموما ، او و مسلمانانو ته خصوصا دوه قسمه تعليم ورکړئ دئ : اول دا تعليم چي د انسان زړه هم سميرې او هم خرابيرې . دوهم دا تعليم چي د انسان نور ټول بدن او دارنگه د بدن ټول أعضاء په سموالي او په خرابوالي کي د انسان د زړه تابع دي ، که زړه سم وو نو ټول بدن به ئې سم وي ، او که زړه خراب وو نو ټول بدن به ئې خراب وي .

دارنگه په يوه بل مبارک حديث کښي چي په مشکوة شريف کښي ئې ذکر راغلی دئ د اسلام پيغمبر فرمايلي دي : بې شکه دغه زړونه د انسانانو په دې ډول زنگ نيسي لکه څنگه چي اوسپنه ؟ ﴿حديد﴾ زنگ نيسي ، په اصحاب کرامو کښي يوه سړي له ده مبارک څخه پوښتنه وکړه چي ائ دخدای رسول ! دغه زړونه چي زنگن سي يعني د گناهونو او رذيلو اخلاقو په وجه نو بيا به په کوم شي سره دغه زنگن زړونه بيرته صفا کيرې ؟ د اسلام پيغمبر په جواب کښي ورته وفرمايل : چي د مرگ په ډيره يادونه سره ، او په تلاوت دقران کريم سره .

دارنگه په يوه بل مبارک حديث کښي چي په مشکوة شريف کښي ئې روايت سوئ دئ ، حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي : خبردار ! هرشي لره يو صفا کونکئ سته او د انسانانو د زړو صفا کونکئ د الله ﴿جل جلاله﴾ ذکر دئ . همدا سبب دئ چي د طريقت په سلسلو کښي د ﴿نقشبندی﴾ طريقي استاذان په اول نوبت کښي و مريد ته د قلبي ذکر وظيفه ورکوي ، مولانا ﴿جلال الدين رومي رحمه الله﴾ په مثنوي شريف کښي په دې ارتباط داسي فرمايلي دي :

آئينه کز زنگ و آلايش جدا است پر شعاع نور خورشيد خدا است

يعني دکوم انسان چي د زړه هنداره له زنگو څخه د بدو اخلاقو او اعمالو جلا او پاکه وي نو هغه به د الله ﴿جل جلاله﴾ له تجلياتو او انوارو څخه ډکه وي .

ومن الله التوفيق

محرمو وروڼو دتصوف او عرفان په تیره برخه کې موږ وتاسي ته دطریقت پړومبۍ هدف چې عبارت دی له اصلاح څخه دزړه بیان کړ ، اوس د طریقت د دوهم هدف او غرض په بیان شروع کوو .

د طریقت دوهم هدف دادی چې له انسان څخه په اعمالو کې د نیت خرابي لیري سي او انسان په ټولو اعمالو کې دښه نیت خاوند وگرځي په دې ډول چې انسان هر شرعي عبادت او عمل کوي نوپه هغه نیت سره یې وکړي کوم چې همدغه عبادت او عمل دهغه تقاضا کوي قدرمنو وروڼو لکه څنگه چې بزرگانودطریقت اوشریعت ذکرکړی دی چې طریقت دشریعت خادم دی . په حاق دواقع اونس الامرکښی همدغسی خبره ده ځکه هر حکم چې شریعت صادرکړی وی نوتصوف اوطریقت په دې باره کښی زیارایستلی اوباسی یی چې مسلمان دهغه حکم وداسی عملی کولوته چمتو کړی چې په اعلی درجه عملی کول وی ، چې ددې یوه بیلگه په پړومبۍ برخه کښی دتصوف اوعرفان تیره سوه اودوهمه بیلگه یې داده په دې برخه کښی وتاسی ته تر تحقیق لاندی ده په خلاصه ډول بایدووايم چې شریعت پردې خبره باندی په اخیره درجه کښی تاکیداوتینگارکړیدی . چې مسلمان چې هرشرعی عمل کوی نوضروربه په هغه کښی د ده نیت صحیح وی اوبا الفرض که یومسلمان یوشرعی عمل په فاسدنیت سره وکړی نوعمل یې باطل دی . اوودته به ددغه فسادجزا هم ورکړه کیږی مطلب دشریعت له نظره په اعمالو کښی د نیت ښه والی په اول قدم کښی ضروري گڼل سویدی ، او د عمل او عبادت ثواب او صحت الله جل جلاله پر نیت باندي موقوف گرځولی دی ، لکه چې داسلام پیغمبر په یوه متفق علیه حدیث کښی فرمایلي دي (انماالاعمال بالنیات وانمالکل امرء مانوی) یعنی بې شکه خاص دا خبره ده چې عملونه تر نیتو پوري تړلي دي ، او هرسړي لره به هغه شی پلاس ورځي کوم چې ده یې نیت کړی وي . دغه مبارک حدیث په دې سبب د اسلام پیغمبر وڅلگو ته وفرمایه چې یو نفر چې دمهاجر ام قیس په نامه یاد سوئ دی په مکه شریفه کښی ویوې ښځې ته چې په ام قیس سره مشهوره وه راغی او ورته یې وویل چې له ما سره نکاح وکړه ! هغې ورته وویل : چې زه له مکي څخه ومدينې ته په هجرت روانه یم نو که ته هم هجرت راسره کوې نو بیا زه هم نکاح در سره کوم ، نوبیا دغه سړی هم و مدينې ته په هجرت راغی خو په دې نیت چې دغه ښځه لاس ته راولي ، نو کله چې د اسلام پیغمبر له دغه حاله څه خبر نو یې دغه مبارک حدیث وفرمایو ، په دې مبارک حدیث کښی دا مضمون هم راغلی دی چې نو دچاکه هجرت وځدای او ورسول ته وو نو دځدای او د رسول په نزد هم دده هجرت و ځدای او رسول ته بلل کیږي او هجرت یې مقبول دی ، او د چا چې هجرت و دنیا ته وو چې حاصله یې کړي ، او یا یې و ښځې ته وو چې په نکاح ئې کړي ، یعنی په هجرت کښی یې نیت د دنیا یا د ښځې کړیو نو دځدای په نزد دده دغه هجرت وهغه شي ته بلل کیږي کوم چې ده یې نیت کړی وي او په الهي در بار کښی کوم ارزښت او مقبولیت نه لري .

محرمو وروڼو ! ځمور د امام اعظم رحمه الله د مذهب مطابق کوم اعمال چې اعمال مقصوده بلل کیږي دهغو صحت او په هغو عملو سره ثواب گټل دواړه پر صحیح نیت باندی موقوف دي . اعمال مقصوده لکه لمونځ ، روژه ، زکات ، حج . او کوم عملونه چې له مقصوده عملو څخه نه وي لکه اودس ، نو دهغوی صحت پر نیت باندي

موقوف نه دی ، او ثواب حاصلول د هغو عملو په ذریعه پر نیت باندی موقوف دی . او په یوه عمل کي چي د ډیرو شیانو نیت سرې وکړي نو د هر نیت په بدل کي ثواب ورکړي ، د مثال په ډول یو سرې ومسجد ته ځي نو په دغه تگ کښي د جماعت د لمانځه نیت وکړي او دارنگه د مسلمانانو وروڼو د ملاقات نیت وکړي ، اود مسلمانانو کلیوالو د جوړ او ناجوړ د پوښتني نیت وکړي ، او دارنگه نور ښه نیتونه وکوي نو د دغو ټولو نیتو اجر او ثواب الله تعالی ورکوي ، او که یواځي د جماعت د لمانځه نیت وکوي نو بیا یواځي د جماعت د لمانځه د نیت ثواب ور کول کيږي . په هر حال په طریقت کښي د طریقت د استاذانو دوهم هدف دادی چي مسلمانان له فاسدو ، او خرابو نیتو څخه وژغورل سي او په ټولو طاعتو ، عبادتو ، او عملو کښي د صفا او ښه پاک نیت خاوندان وگرځي . د اسلام پیغمبر فرمایلي دي : نیت المؤمن خیر من عمله یعنی د مومن او مسلمان سرې نیت دده تر عمل بهتر دی . په شریعت کښي دا مسئله هم سته چي که یو بې وسه مفلس سرې په زړه کښي په ټینگه سره داسي نیت او اراده راوگرځوي چي کاشکي ما یو ارب روپی درلودلای او دغه ټولي مي دخدای د رضا لپاره صرف کړي وای او دخدای ج په نزد دی صادق وي په دغه نیت کښي نو الله پاک وده ته د هغومرو روپو چي دخدای جل جلا له لپاره صرفي کړای سي ثواب ورکوي . محترمو د تصوف اوعرفان او طریقت دوهم هدف دادی چي دحسن نیت په داسي شرافت سره انسان شرافت مند وگرځوي کوم چي شریعت وهغه ته ددونه زیات تاکیدپه نظر سره کتلی دی .

محترمو وروڼو دتصوف او طريقت له عمده اومهمواهدافوڅخه دريم هدف دادی. چي سالک اومريدودې ته هڅه وی چي په شپږقسمه مربوط مشرف سی اوپه عمل کښی ئې راوولی اوکله چي یوانسان دغه شپږقسمه مربوطې عملی کړی نودی دالله په دغه حکم سره ،چي یاایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم كافة، مل کونکی وگرځېدی اوکامل مومن اومسلمان ورڅخه جوړسو دغه شپږ قسمه د مربوطې کومی چي بیان بې په راتلونکو برخوکښی ان شاء الله درته راسی په دې خاطر د طريقت مشائخو ﴿؟رحمهم الله﴾ وضع کړي دي چي په مريدانو کښي دالله پاک ویره اوله الله څخه ډاردوئ په زړونووکښی دغریزې قوې په شان راسخ وگرځی اودارنگه ئې ددغومرابطوپه وضع کښی دامقصدی چي په سبب دعملی کولو ددغومرابطوپه سالکینوکښی د دې ملکه ، او قوه پیدا سي چي بیا دوی و کولای سي چي خپل ځانونه او نفسونه له ﴿؟هوا﴾ يعني له نفسي ناروا خواهشاتو څخه په سهولت او اساني سره وساتي ، ځکه لکه څرنگه چي له الله (جل جلاله) څخه ویره په انسان کښید دغو شپږ قسمه مربوطوپه وجه قوی کیږی اوپیداکیږی ، دارنگه دغه شپږ قسمه د مربوطې د عملی کیدو په صورت کښي انسان په ترک د هوا ، او په منع کولو د خپل ځان د نفس د ناروا خواهشاتو څخه موصوف گرځوي ، او دغه دواړه صفتونه يعني خوف له الله څخه او منع د نفس له هوا څخه — هغه عظیم بنيادي صفتونه دي چي الله پاک مدار د دخول د جنت گرځولي دي ، لکه الله (جل جلاله) چي فرمایلي دي : ﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ، فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ يعني هر څه چي هغه څوک دی چي ویریدلی وي — يعني په دنیا کښي — له دریدو دده په حشرگاه کي لپاره د حساب د ﴿؟رَبِّ دده﴾ ، او منع کړی یې وي ده نفس خپل له ناروا خواهش څخه نو بې شکه جنت خاص همداجنت ځای د ورتللو دده دی .

محترمو وروڼو ! ﴿؟هوا﴾ په لغت او زبان د عربو کښي و سقوط يعني لویدو ته ویل کیږي ، او په شریعت کښي هوا — میلان ته د نفس ویل کیږي و یوه ناروا او نامناسبه کار ته ، و دغه میلان د نفس ته ځکه هوا ویله کیږي چي دغه راز د نفس میلان چي یو څوک عملی کوي نو دغه څوک په دنیا کښي له لوړ مقام څخه و ډیر کښته او خسیس مقام ته رالویږي ، او په آخرت کښي به د دوړخ په کندو کښي لویږي . حضرت ابو بکر وراق ﴿؟رحمه الله﴾ فرمایلي دي : چي په دنیا کښي تر هوا خبیث شئ الله (جل جلاله) نه دی پیدا کړی . د اسلام پیغمبر په یوه مبارک حدیث کښي — چي بیهقي یې روایت کړی دی — فرمایلي دي : چي درې خویونه هلاکونکي دي ، يعني که په انسان کښي موجود سي نو انسان په دنیا او آخرت کي برباده وي ، د اسلام پیغمبر اول له دغو درو خویو څخه دا خوئ ذکرئ دی چي انسان د نفس د هوا تابعداري کوي . د طريقت علماوو ترک د هوا ، او نفس را منع کول له تر سره کولوڅخه د ناوړو خواهشاتودنفس درې قسمه کړی دی : اول قسم دادی چي انسان له هغو عقیدو څخه ځان و ساتي چي په ښکاره ډول له قرآني آیاتو څخه ، او له نبوي احادیثو ، او إجماع څخه مخالف وي ، دا هغه قسم ترک د هوا او خواهش نفساني دی چي ددې په وجه انسان ﴿؟سني﴾ بلل کیږي ، او که په انسان کښي دغه صفت موجود نه وي نو بیا دغه انسان یا شیعیه ، یا وهابي ، یا سلفي ، اویا بل قسم مبتدع بلل کیږي او سني نه ورته ویل کیږي

. او دوهم قسم ترک د هوا دادی چي انسان په دې ډول وي چي دغه درې صفت په ده کښي موجود وي اول دا صفت په ده کښي موجود وي چي کله دده په زړه کښي انديښنه د يوې گناه پيداسي نو في الحاله يې د خدای تعالی حساب ورپياد سي ، او له دغي گناه څخه منع و کړي . دوهم دا صفت په ده کښي موجود وي چي هر هغه شئ چي دهغه په روا والي کښي و ده ته شک او شبهه پيدا سي نو هغه کار پرېږدي ، چي د نبي عليه السلام په مبارکو حديثو کښي و دغه ته ترک د مشتبهاتو ويل سوئ دی . دريم داصفت پکښي موجود وي چي له هر هغه مباح او روا کار څخه هم ځان ساتي چي له سړي سره دا انديښنه پيدا کيږي چي که دغه کار وکړم نو خدای ناخواسته د دې کار په وجه به په يوه نارواکار اخته سم او اعلى قسم د ترک د هوا دادی چي له انسان څخه نفساني هوا پر مخ ليري سي ، په دې ډول چي دده او دده د نفس مطلب او مقصد هغه شئ و گرځي کوم چي الله پاک په راضي کيږي ، او الله تعالی يې له ده څخه غواړي ، لپاره د حاصلولو د دغه مقام صوفيه رحمهم الله ﷻ د ﷻ لا اله الا الله ﷻ ذکر په کثرت سره تکراره وي ، ا و دغه مبارکه کلمه په شپاړوز کښي په زرهاوو واره وايي ، سره له دې چي د ويلو په وخت کښي د کلمې په معنی کښي د ﷻ لا مقصود الا الله ﷻ ملاحظه په زړو کښي کوي . (مجدد الف ثاني شيخ أحمد سرهندي رحمه الله) فرمايلي دي : إن العبدَ مادام في هوى نفسه فهو عبد نفسه مطيع الشيطان {يعني بې شکه يو بنده چي تر څو پوري د نفس په هوا کښي را گير وي نو دى بنده د خپل نفس دى ، او فرمانبرداره د شيطان دى ، او دغه ډير لوى دولت يعني — چي ليري کول د هوى د نفس دي له ځان څخه په کامل ډول — د طريقت له مخي هلته و انسان ته حاصلېږي چي انسان په ولايت خالصه او په فنا اکمله او په بقا اکمله سره مشرف وگرځي ، اوکله چي سالک او صوفي په دغه مقام سره مشرف سي ، نو دغه خصلتونه الله پاک دده نصيب کوي : اول رضا په قضا د الله (جل جلاله) ، دوهم دا چي کوم تکليف او مشقت وده ته ورسېږي نو دده په سينه کښي هيڅ تکليف او تنگي نه پيدا کيږي ، اوکه ددغه مصيبت دليري کيدو لپاره دعا کوي نو له دې وجهي يې نه کوي چي له دې مصيبت څخه دى تکليف محسوسوي ، بلکه له دې وجهي يې کوي چي الله پاک د دعا په کولو او د عافيت په غوښتلو سره و بندگانو ته امر کړئ دى ، دريم دا چي په دغه مرتبه کښي صوفي په اختيار سره د الله تعالی بنده گرځي لکه څنگه چي دى بنده دى دالله پاک په تسخير او په استرار سره ، څلرم داچي په دغه وخت کښي شيطان دده د بې لاري کولو لپاره هيڅ لار نه سي پيدا کولای ، مگر که په نادر او په شاذ ډول سره يوه لار ورته پيدا کړي ، پنځم ۵ دا چي په دغه وخت ښي صوفي د الله پاک د دغه قول مصداق گرځي چي : (إن عبادي ليس لك عليهم سلطان و كفى بربك وكيلًا) . شپږم دطريقت له مخي په دغه وخت کښي وده ته ﷻ رَجُلٌ ﷻ يعني سړئ ويل کيږي ، گواکي تر دې له مخه دغه سړئ ماشوم دى ، لکه چي (شيخ اجل مولانا يعقوب چرخي رحمه الله) فرمايلي دي : چي بې شکه هيڅ يو سړئ د سړو و درجې ته نه رسېږي تر څو چي د نفس له هوى څخه خلاص نه سي .، اوم ۷ داچي په دغه وخت کښي بنده حقيقي مؤمن گرځي ، لکه چي د اسلام پيغمبر په يوه حديث کښي — چي امام بغوي ئې په شرح السنة کښي روايت کړيدى ، ا و امام نووي په خپل اربعين کښي ويلي دي چي دا صحيح حديث

دئ — فرمايلي دي : لا يؤمن أحدكم حتى يكونُ هواه تبعاً لما جئتُ به ❖ يعني نه سي گرځيدلاى حقيقي مؤمن
هيڅ يو له تاسي تر هغه پوري چي سي خواهش د نفس دده تابع دهغه چي راتگ کړيدئ ما ، يعني د خدائ له لوري

محترم و وروڼو! په دریمه برخه کښی موږ د شپږ قسمه مربوطو ذکر کړی ؤ اوس ئې تفصیل درته کوم خوپه دې برخه کښی د مربوطې داول قسم کوم چی مشارطه ورته ویله کیږی تفصیل کوم خوړومبی ودؤو خبروته فهم وکړی، اوله خبرداده چی دطریقت اود تصوف چی کوم هدفونه دي نوپه هغوی کښی ترټولو ډیر مهم هدف دغه شپږ قسمه مربوطې دي

چی تفصیل به یې درته راسي، او په کار دئ چی (ام الأهداف) یعنی د طریقت دټولو مقاصدو او اهدافو موږ ورته وویلې سي، هر مسلمان ته ډیر ضروري دئ چی ددغو مربوطو تفصیل په ډیر غور سره مطالعه کړي، او په یاد یې کړي

. دوهمه خبرداده چی دطریقت علماؤ ددغو مربوطو اخذ له دې قوله د الله (جل جلاله) څخه کړی دئ چی الله پاک فرمایلي دي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِصْبِرُوا وَ صَابِرُوا وَرَابِطُوا} یعنی ائ هغه کسانو! چی ایمان یې ر اوړئ دئ صبر کوی، یعنی پر طاعت او عبادت باندي، او له گناه او ناروا کارو څخه، او پر سختیو او مصیبتو باندي، او غلبه کوی. په صبر کولو کښی پر مقابل طرف خپل چی له دین څخه دباندي خلگ دي، یعنی پر نورو خلگو باید تاسي همیشه په صبر کولو کښی پر هر قسم سختیو باندي غالبه یاست، او مربوطه کوی. ددغه مبارک ایت په اخیر کښی د؟ رابطو؟ لفظ له (مرابطة) څخه جوړ دئ د طریقت علماؤ له دغې اخیری کلمې څخه دغه شپږ قسمه مربوطې رايستلی دی امام غزالی د ورباطو دجملې تفسیر په دې ډول کړیدی، فرباطوا انفسهم اولاً بالمشارطة ثم بالمراقبة ثم بالمحاسبة ثم بالمعاقبة ثم بالمجاهدة ثم بالمعاقبة، فکانت لهم في المراقبة ست مقامات انتهی، محترم و وروڼو دغه شپږ قسمه مربوطې په دې ترتیب دی، اول مشارطه، دوهم مراقبه، دریم محاسبه، ۴ معاقبه، پنځم مجاهده، او شپږم معاقبه، چی تفصیل او بیان یې په دې ډول دئ: اول د مشارطې تفصیل:

محترم و وروڼو! مشارطه ودې ته ویله کیږي چی هر وخت چی مسلمان سهار را کښیښي او د سهار له لمانځه څخه فارغ سي نو ده ته په کار دئ چی یو ساعت یعنی یو لږ وخت خپل زړه له نورو فکرو څخه فارغ کړي، او و خپل نفس ته دا ډول ووايي: چی اې ځما نفسه د آخرت لپاره دلته په دنیا کښی ځما سرمایه فقط فقط دغه ځما عمر دئ که لږ وو او که ډیر، او هر وخت که ځما دغه عمر پای ته ور سیدئ نو ځما د آخرت راس المال او سرمایه ختمه سوه، او نور بیا زه د آخرت لپاره یو داسي عمل نه سم کولای چی بیا د هغه گټه تر لاسه کړم، او دا اوس نوې ورځ ده چی الله پاک ځما اجل ځنډه ولئ دئ، او زه یې د دغې ورځې په سهار کښی ژوندی راپورته کړم، که په شپه کښی الله پاک ځما روح قبض کړیوای نو بیا به مي دغه ورځ له لاسه وتلې وای، نو ائ ځما نفسه!، او ائ ځما سترگو او غوږو!، او ائ ځما د بدن ټولو اعضاوو!، او ائ ځما عقله او ځما حواسو او د بدن ټولو قواوو ټول خیال کوی چی دغه ورځ درڅخه ضایع نه سي. په خلاصه ډول مسلمان باید هر سهار له لمانځه څخه وروسته له خپل ځان سره دغه سوچ،

او فکر باید پوخ کړي چي دغه ورځ چي ماته بيا خدای پاک ﷻ عزوجل ﷻ مهلت دژوند پکښي راکړ باید عبث يې تيره نه کړم ، او ځما د بدن له هري عضوي څخه چي کوم دخير او د نيکۍ کار صادريدلای سي هغه کار باید وکړم ، او چي کوم کار د بدۍ ورڅخه صادريدلای سي له هغه څخه باید ځان وساتم ، د مثال په ډول دا فکر له ځانه سره ووهي چي دغه خوله او ژبه چي ماته الله راکړيده ، او ددې صلاحيت هم الله پاک پکښي ايښی دی چي خير او نيکي ورڅخه صادره سي لکه دقرآن کریم تلاوت ، د الله جل جلاله ذکر ، ومسلمانونو ته د سمي لاري ښوونه ، اوداسي نور . اودا صلاحيت يې هم پکښي ايښی دی چي بد ورڅخه صادر سي لکه غيبت ، درواغ ، بښتانه ، دنميت او شيطانت خبري ، د دروغو شاهدي ، و خلگو ته بد رد ويل اوداسي نور ، نوزه باید خپله دغه خوله او ژبه په دغه ټوله ورځ کښي — چي ځما د دې شيرين عمر يوه برخه ده ، او دا معلومه هم نه ده چي دا به ځما د عمر اخيري ورځ وي او که به مي عمر يو څه لاپاته وي — دخير په کارو کښي کار کړم ، او له بدو کارو څخه يې وساتم .

په يوه حديث شريف کښي — چي صا حب دمشقوة او نورو يې روايت کړيدی — راغلي دي : چي هر سهار دانسان د بدن ټول اندامونه د انسان وژبي ته د خدای روی نيسي چي خيال کوه که ته سمه چلیدلي نو موږ ټول سم چلیږو ، اوکه ته چپه و چلیدلي نو موږ دي ټول بې لاري کړلو . محترمو وروڼو! ودغه ته مشارطه ويله کيږي ، او دغه د مشارطې بيان دی.

محترم مسلمانانود تصوف اوعرفان په تيره برخه کښې ماتاسې ته دمرابطې داول قسم چې مشارطه ورته ويل کيږي بيان وکړاوس په دې برخه کښې دمرابطې د دوهم قسم چې مراقبه ورته ويل کيږي بيان درته کوم محترمواوليا ڪرام اودطريقت استاذان دمريدانو اودمسلمانانوداصلاح دپاره ودوئ ته له مشارطې څخه وروسته دوهم تعليم دمرابطې کوي، مراقبه چې په اسانه طريقه زه وتاسې ته درونښم نوباید و وایم چې دمشارطې کوم چې دمرابطې اول قسم دی اودمراقبې کوم چې دمرابطې دوهم قسم دی. مثال داسې دی. لکه یو امیر بادشاه او حکیم چې یوچاته یوه وظیفه ورسپاري نو ورته و وایی چې گوره دغه وظیفه به پدغه طريقه ترسره کوي اوله دغې طريقې څخه به مخالفت نه کوي دادمشارطې مثال دی. کومه چې ودېته وبله کيږي چې مسلمان دسهار له لمانځه څخه وروسته یوڅه وخت تنهاکښېنې اوخپل ځان او وځپلې خولې ته اودبدن وتولو انداموته داو وایی چې ای. ځما ځانه ای. ځما دبدن اعضاودوداچې نن زه سهار بیاژوندی. راکښینستم داپرما باندې دالله پاک لوی فضل وسو چې ځماژوند ئی رادراز کړاود دې موقع ئی راکړه چې داخرت دپاره خواړی وکارم نوباید پدغه ورځ کښې دخیرکارونه وکړم اودبدو کاروڅخه ځان وساتم اودمراقبې مثال دادی. چې یو حکیم ویوچاته یو وظیفه ور وسپاری اوهدايت اوتوصیه ورته وکړي وروسته بیا دشالخوا پسی گوري چې ایا دغه ځما وظیفه دارځما دهدايت مطابق اجرا آت کوي اوکې نکوي ځکه که امیر دشالخوا پخپلو وظیفه دارانوپسی گوري نوکه ئی بالفرض وغله ته وظیفه ورسپارلې وي نودهغه غله څخه شریف اوامین سرئ جوړيږي اوکه دشالخوا فهم اوفکر نه پسی کوي نو له بزرگو وظیفه دارانوڅخه به اخیرغله جوړسي دارنگه کله چې هرانسان هرسهار وځپل ځان اونفس ته دخیرتوصیه وکړي نو له دې څخه وروسته چې بیا په عمل اوکارشروع وکړي نوباید په خپل ځان اودخپل ځان په ټولواعضاوو اوانداموپسی گوري چې ایا ځما دسهارني نصیحت اودستورمطابق کار روان دی. اوکه نه دی. ځکه هرانسان چې وځپل نفس ته متوجه نه وي اودخپل نفس مراقب نه وي اود دې خیال اوسوچ نه وي ورسره چې الله جل جلاله ځما هرڅه وینی اوالله پاک وماته اوځما وهرڅه ته حاضر اوناظر دی. نوبیا د ده نفس طغیان سرکښې اوفسادکوي حاصل دادی. چې مراقبه له دووشیانوڅخه عبارت ده اول شئ دادی چې انسان وځپل ځان ته متوجه وي چې کوم یونالایقه کار ورڅخه و نه سی اویا یولایق کارورڅخه پاته نه سی البته دکسلت اودسستی. اودغفلت اودبې غورۍ په وجه اودوهم شئ دادی. چې انسان په هرکارکښې ودېته متوجه وي چې الله جل جلاله ماوینی که زه ښه کار کوم اوکه بد کار کوم الله جل جلاله وماته حاضر اوناظر دی. دقران کریم دایاتو اودنبی علیه السلام دحدیثواودارنگه د دین دبزرگانو داقوالو له مخی دمسلمان دپاره مراقبه یوستر ضروری عمل دی ،

من اراد الاستقضاء فعليه بالاحياء

محرمو ورونو! دمرابطې دریم قسم **❖** محاسبه بعد العمل **❖** ده يعني له خپله نفسه سره حساب کول وروسته له عمل او کارڅخه، دمحاسبې تحليل اوبیان کښې ددوو(۲) شیانو تفصیل درته کوم اول دمحاسبې د حقیقت اودمعنی تفصیل دوهم دمحاسبې دفضیلت اودشرعي ارزښت تفصیل .

محرمو ورونو! لکه څرنگه چې دشارطې په بحث کې داخبره ذکر سوه چه هرمسلمان ته پکارده چه باید دئ هرسهاردورځي په سرکښې بایدداسې وخت ولري چه وځپل نفس ته اوو خپل ځان ته دخیر تو صیه وکړي، دارنگه وهر مسلمان ته داهم پکار ده چه هره ورځ چه تیره شي نو دورځي په اخیر کښې باید داسې وقت ولري چه په هغه وقت دئ له ځانه سره ددې حساب وکړي چه په دغه ورځ کښې چه تیره سول ما کوم کوم نیک کارونه وکړل، او په څه طریقه مي وکړل . ایاپه دغه ورځ کې خو به له ما څخه دالله په بندگي کښې کوم تقصیر له ما څخه نه وي سوي، اودارنگه په دې کښې فکر ووهي چه په دې تیره ورځ کښې خو به له ماڅخه کومه گناه نه وي صادره سوې . بیا که چیري له خپله نفسه سره په دغه محاسبه کښې کوم دیني نقصان په نظر نه ورغی نوبایدپه زړه کښې خوشحاله شي، اوکه یې په کوم نقصان او تقصیر په عبادت کښې دخدای علم راغي نوباید پریشانه سي اوتوبه گار سي اودهغه نقصان جبیره وکړي ودغه ته محاسبه بعد العمل ویله کیږي.

دامحاسبه داسې مثال لري لکه یو تاجرچه له خپلو شریکانو سره په کال کې او یا په میاشت کښې حساب کوي لپاره ددې چه د تیرکال دتجارت گټه اوتاوان معلوم کړي . دمحاسبې فضیلت او شرعې اهمیت :محرمو ورونو! له خپل نفسه سره حساب کول له اسلامي اعمالو څخه یو بل ډیرمهم اوضروري عمل دئ الله پاک فرمایلي دي : (یاایهاالذین امنوا اتقوا الله ولتنظر نفس ما قدمت لغد) يعني ائ هغو کسانو چې ایمان یې راوړئ دئ وویریږی له الله (جل جلاله) څخه ،او ودي گوري هرنفس و دې ته چې څه مخکي لیږلي دي ده لپاره د سبا، يعني هر نفس دي په دې کښې سوچ او فکر کوي چې ایا د قیامت د ورځي لپاره ما کوم څه کړيدي او که مي نه دي کړي ،اوکه مي کړيوي نو ایا داسې څه مي کړي دي چې د هغه څه په سبب الله (جل جلاله) راڅخه راضي سي ،اوجنت مي نصیب سي ،او دآخرت له عذابو څخه خلاص سم . او که مي پرعکس او خلاف ددې نورڅه کړي دي . په دغه مبارک آیت کښې الله پاک په دغه قول کښې چې **❖** ولتنظر نفس ما قدمت لغد **❖** و همدغي **❖** محاسبې بعد العمل **❖** ته اشاره فرمایلي ده ،اوبندگان یې په دې سره امر کړيدي چې دوی هروخت باید له خپله نفسه سره حساب کونکي وي . حضرت عمر **❖** رضي الله عنه **❖** فرمایلي دي : (حاسبوا انفسکم قبل ان تحاسبوا، وزنوها قبل ان تؤزنوا) يعني حساب کوی ! له نفسو خپلو سره له مخه تر دې چې حساب درسره کړکیري له تاسي سره —يعني دقیامت په ورځ — او تلې نفسونه خپل له مخه تر دې چې تلل کیږی تاسي — يعني د قیامت په ورځ — . همدارنگه روایت دئ چې حضرت عمر به هره شپه خپلي دواړي پښې په **❖** دُره **❖** وهلې ،او و خپل نفس ته به یې ویل چې : کوم څه دي په نن ورځ کښې د آخرت لپاره وکړل ؟ ؟ . همدارنگه حضرت میمون بن مهران فرمایلي دي چې : هیڅ یو بنده له متقیانو څخه

نه سي شميرل كيدلاى، ترهغه پوري چي دى له خپل نفس سره داسي محاسبه عادت و نه گرځوي چي هغه سخته وي تر محاسبې د يوه شريك له بل شريك سره چي په تجارت كښي ورسره شريك وي .

هم دارنگه روايت دى چي حضرت ابو طلحه ❖ رضي الله عنه ❖ په حال د لمانځه كښي په يوه مرغه مشغول سو، يعني يو مرغه يې وليدئ او په هغه كښي يې سوچ بندسو، او په دې وجه يې په حضور د زړه كښي خلل راغلئ . نو ده مبارك په بدل كښي ددغه كار يو باغ د الله (جل جلاله) درضا لپاره صدقه كړ* .

د مرابطې څلرم قسم:

محترمو وروڼو! د مرابطې څلرم قسم **❖ معاقبة النفس ❖** ده، يعنې سرزنښت او عذاب ورکول و نفس خپل ته . تفصيل او توضيح ددغه څلرم قسم په دې ډول ده : چي کله انسان له خپله نفسه سره محاسبه وکړي، او له نفسه سره د حساب کولو په نتيجه کښي انسان په دې اگاه سي چي څما له نفس څخه فلاني گناه، يا فلاني تقصير په عبادت کښي د الله پاک صادر سويدي، نو په دغه وخت کښي و دغه انسان ته په کار ده چي و خپل نفس ته سرزنښت او سزا ورکړي . په دې ډول چي خپل نفس ملامت کړي، او و دې ته يې متوجه کړي چي له سوي گناه او تقصير څخه توبه گار سي، او ويو داسي نیک کار او نیک عمل ته مخ ورواړوي چي د تير تقصير جبران په وسي .

د مثال په ډول يو سړي د نفس د شهوت او خواهش په سبب حرام شئ وخوړئ، نوپه دې صورت کښي ونفس ته دسرزنښت ورکولو يوه برخه داده چي دغه سړئ **❖ لوږه ❖** پر ځان باندي راولي، اوپه حلاله ډوډۍ هم ځان نه مړوي، اوروژي و نيسي، ددې لپاره چي ونفس ته ئې يو قسم سرزنښت ورکړسي، اوپه آينده کښي بيا د حرامي غذا خواهش څرگند نه کړي . دارنگه په لمانځه کښي له سړي څخه تقصير وسي، نوددې په سبب بايد دئ و خپل نفس ته په دې ډول سرزنښت ورکړي چي ډير نفلوته وکړي . اودارنگه يې په تهجد او نورو نفلي عباداتو مکلف کړي . محترمو ودغه ته **❖ معاقبة النفس ❖** ويله کيږي، چي ښه وضاحت به ئې په ضمن کښي ددې درته راسي چي د الله (جل جلاله) د مخلصو بندگانو د معاقبة النفس يو څو **❖ نمونې ❖** درته ذکر کړم :

له **❖ حضرت منصور بن ابراهيم ❖** څخه روايت دئ چي دالله **❖ عزوجل ❖** دعبادت گزاره بندگانو څخه يوه سړي له يوې ښځي سره خبري کولې، نو کرار په کرار د خبرو پائ ودې ته راورسیدی چي د ښځي پر **❖ ورانه ❖** باندي يې لاس کښيښودئ، وروسته له دې يو دم پر دغه کار باندي سخت پښيमानه سو، او بيا يې خپل دغه لا س وأور ته ونيوئ، ترهغه پوري يې نيولئ ؤ چي لاس ئې پر مخ و سوځيدئ او ختم سو . همدارنگه روايت دئ چي په بني اسرائيلو کښي يو نفر ؤ چي ډيره زمانه يې په يوه عبادت گاه کښي د الله (جل جلاله) عبادت وکړ، يوه ورځ له عبادت گاه څخه راووتئ، نوناڅاپه يې پر يوه ښځه باندي سترگي ولگيدلي، اوفي الحاله له دې ښځي سره د ميني په آفت مبتلا سو، او بده اراده ئې په زړه کښي را وگرځيده، اوددغي ښځي په نيت يې له عبادت گاه څخه خپلي دواړي پښې رادباندي کړې . الله عزوجل **❖** دده د تير عبادت په سبب پر ده باندي رحمت وکړ، او دده په زړه کښي يې ويره پيدا کړه، نوبيرته پښيमानه سو . بيا کله چي يې اراده وکړه چي خپلي پښې بيرته وعبادت گاه ته داخلي کړي، نو في الحاله يې دا فيصله وکړله چي څما دغه پښې د الله پاک په نافرمانی کښي له عبادت گاه څخه خارجي سويوې، نوڅما دي په خدائ تعالی قسم وي چي څما تر مرگه پوري زه دا خپلي پښې وعبادت گاه ته داخلي نه کړم . بيا ئې

دغه خپلي پښې دباندې پريښودې، ترهغه پوري چې بارانو، واورو، بادو اولمر دغه دواړي پښې ورڅخه پرې کړلې، اوده پر دې باندې د الله ﷻ جل جلاله ﷻ شکر ادا کړ

په يوه بل روايت کښې راځي چې حضرت تميم داري ﷻ رضي الله عنه ﷻ يوه شپه بیده سو او د تهجد دلمانځه لپاره نه سو رابيدار، نوددې په بدل کښې يې وځپل نفس ته دا سرزنښت ورکړ چې يو کامل کال ئې د شپې خوب نه دی کړئ، او ټوله شپه به په عبادت کښې مشغول ؤ. محترم وروڼو! ودغه ته ﷻ معاقبة النفس ﷻ ويله کيږي. دغه کوم قولونه چې موږ يې ذکر وکړ د احياء العلوم په څلرم جلد کښې مطالعه کړئ...!!!

د مراتبي پنځم ﷻ ۵ ﷻ قسم:

محترم وروڼو! د مراتبي پنځم قسم ﷻ مجاهده ﷻ ده. مجاهده ودې ته ويله کيږي چې انسان پخپل ځان کښې د عبادت اود طاعت په کارو کښې کسالت او سستي محسوسه کړي، او بې شوقي او بې ذوقي ورته پيداسي، نودغه انسان وځپل نفس او ځان ته ادب ورکړي. په دې ډول چې له دې سره سره چې عبادت او طاعت، باندې ثقیل او دروند وي، خپل نفس په جبر سره و سختو او گرانو عبادتو ته متوجه کړي، ترڅو چې اساسي عبادتونه لکه فرض، واجب، سنت او مستحب. اوارنگه له گناوو څخه اجتناب دده ونفس ته ډير اسانه کارونه معلوم سي، اوکسالت او سستي د الله (جل جلاله) په بندگۍ کښې ورڅخه ليري سي. لکه چې د الله تعالی صالحو او نیکو بندگانو به دغه ډول کول، چې يو څو نمونې يې د مراقبې په بحث کښې موږ درته ذکرېلې، اوځيني نمونې يې دلته درته ذکر کوم:

له حضرت عمر بن الخطاب ﷻ رضي الله عنه ﷻ څخه يوه ورځ دماځيگر د لمانځه جماعت تير سو، نوددې په بدل کښې ده مبارک خپله ځمکه — چې دوه سوه درهمه يې قيمت وو— دالله جل جلاله ﷻ د رضا لپاره صدقه کړې. همدارنگه دده مبارک له ځوئ عبدالله څخه چې به کله يو لمونځ د جماعت ﷻ قوت ﷻ سو نو هغه شپه به ئې ټوله روڼه کړله، اونفلونه بې کول. يوه شپه له ده مبارک څخه د ماښام لمونځ دوندې قدر ناوخته سو چې دوه ستوري په اسمان کښې ښکاره سول، نو ددغه ځنډ او تأخير په بدل کښې ده مبارک دوه مري يونه ﷻ غلامان ﷻ ازاد کړل.

دلته که يو څوک داسې سوال وکړي چې که چيري ځما نفس موافقه نه راسره کوله چې زه مجاهده يعني تکليف کشي د ذکر سوي طريقې مطابق وکړم، نو بيا به ددې علاج څه وي؟ جواب ددې دادئ چې پ دې صورت کښې بايد دوه کاره وسي: اول داکار چې د هغو خلکو چې د الله ﷻ جل جلاله ﷻ په عبادت او طاعت کښې ئې عقل حيرانونکي تکليفونه او زحمتونه کش کړيدي، بيانونه او ددوی د زندگۍ حالات په کتابو کښې وکتل سي. دوهم داکار چې د الله (عزوجل) د يوه داسې ﷻ بنده ﷻ سره صحبت و ملازمت وکړ سي چې هغه د الله پاک د عبادت

په کارو کښي زيات تکليف کش او زحمت کش وي . عبدالواحد بن زيد فرمايلي دي : چي د چين په راهبانو کښي د يوه راهب و عبادت خانې ته راغلم ، او ور ږغ مي کړل چي ائ راهبه ! ده جواب رانه کړ ، بيا مي ورږغ کړل چي ائ راهبه !! بيا ده جواب رانه کړ ، بيا ميورږغ کړل چي ائ راهبه !! نو دئ پر ما باندي راښکاره سو او راته وې ويل چي : ائ سړيه زه خو راهب نه يم . ځکه چي په حقه سره راهب هغه څوک دئ چي له الله تعالى څخه ويرېږي ، اوصبر کوي پر هغه مصيبت او تکليف باندي چي دالله پاک له طرفه وده ته ور ورسېږي ، او راضي وي په قضا دالله (جل شانہ) او حمد او ثنا د الله (جل جلاله) وايي پر خاصو او لازمي نعمتو د الله پاک ، اوشکرادا کوي خدائ لره پر عامو او شاملو نعمتو د الله پاک ، او تواضع او عاجزي کوي و عظمت او لويي ته د الله پاک ، او ذليل گرځوي خپل ځان و عزت ته دالله پاک ، او غاړه ئې ايښې وي و قدرت ته د الله پاک ، او فکر کوي په حساب او په عذاب کي دالله پاک ، نو په دې سبب يې ټوله ورځ روژه وي او ټوله شپه و خدائ پاک ته په عبادت کښي ولاړ وي . دغه واقعي راهب دئ ! او هر څه چي زه يم نو زه يو خروړئ سپئ يم په دغه عبادت خانه کښي مي خپل ځان له خلگو څخه رابند کړئ دئ ، ددې لپاره چي خلگ راڅخه ونه داړل سي . عبدالواحد وايي چي : بيا ما له دغه راهب څخه پوښتنه وکړله چي دا اوس خلگ چي له خدائ (جل جلاله) څخه يې په عمومي ډول تعلق شکيدلئ دئ ، نوله خدائ تعالى څخه د خلگو د تعلق ، دقطع کيدو او شکيدلو بنيادي سبب کو شئ دئ ؟؟ نو ده راته وويل چي : ائ ځما وروره ! خلگ له خدائ څخه بل هيڅ شئ نه پرې کوي ماسيوا له محبت څخه د دنيا ، او عاقل او هوشيار سړئ هغه دئ چي دنيا او د دنيا محبت يې له خپل زړه څخه ليري کړ ، اوله گناوو څخه توبه گار سو ، او پر هغه کارو باندي ئې مخ را وگرځاؤ چي د هغو کارو په سبب دئ و خپل رب ته ور نژدې کېږي . وحضرت داود طايب ؟ رحمه الله ﷻ ته يو چا وويل چي : کاشکي دي دا خپله ږيره مبارکه ږمونځ کړې وائ ؟ ده مبارک ورته وفرمايل چي : ږيره ږمونځول خو دفاړغ او خلاص سړي کار دئ ، زه دالله پاک له شغل څخه دوندې فراغت نه لرم چي ږيره ږمونځ کړم . لکه عبدالرحمن بابا چي فرمايلي دي :

رحمان هومره له خپل ياره اوزگار نه دئ چي غوږ ونيسي ناصح غوندي اوزگار ته

محترم و ورونو! معاتبه النفس ودي ته ويل کيږي چي انسان هميشه و خپل ځان ته وعظ او نصيحت کوي، اودهه تقصيرات او بې لاري ورته په گوته کوي، او له يوه طرفه دالله پاک نعمتونه او احسانونه په ياد وړولي، او له بله طرفه د مرگ، قبر او دآخرت و سختو او مشکلو حالاتو ته — کوم چي د هر انسان ومخ ته راتلونکي دي — متوجه کوي. ځکه نصيحت او د عبرت خبري کې و ځان ته څوک وکړي او که و بل ته (په دې شرط چي په اخلاص او صداقت سره وي) حتما فائده او نفع رسوي. لکه الله (جل جلاله) چي فرمايلي دي: {وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ} يعني او پند ورکوه ائ رسوله! و خلگو ته، ځکه بې شکه پند او نصيحت نفع او گټه رسوي و مؤمنانو ته. انسان ته په کار ده چي اول و خپل ځان ته نصيحت وکړي او بيا ونورو ته. و حضرت عيسى عليه السلام) ته الله تعالی وحي وکړله چي ائ د مريمي ځويه و خپل ځان ته نصيحت وکړه! بيا که ستا نفس دغه نصيحت قبول کړ نو بيا ونورو ته نصيحت کوه، اوکه دي چيري داسي ونه کړل نوبيا له ما څخه حيا وکړه په دې کار چي ونورو ته نصيحت کوې. لکه حافظ شيرازي (رحمه الله) چي فرمايلي دي:

واعظان که اين جلوه در محراب و منبر مي کنند چون به خلوت آيند ايشان کار ديگر ميکنند

محترم و مسلمان و ورونو دتصوف او عرفان په دې برخه کيږي اودارنگه په راتلونکي برخه کيږي دمشت نمونه خروار په ډول

د اولياء کرامو، د طريقت دواقي مشائخو، د الله (جل جلاله) دمختلفو نومودتجلياتواو د ظهور په وجه د بيلابيلو مرتبواومقاماتوبيان درته کوم البته په ډيروروسته کيږي به انشاء الله ودغه بيان ته بيرته دتفصيل اودتکمیل دپاره راوگرځم:

محترم و ورونو د تصوف او عرفان په مباحثو کيږي دغه بحث ډير نايابه، دقيق، اوبې انتهاپه زړه پوري بحث دئ. محترم و! د الله (جل جلاله) هر نوم د اولياء کرامو په زړو، اوبواطنو کيږي ځانته ځانته تجلي او ظهورلري. ديوه ولي پر زړه باندي د الله تعالی د يوه نوم ظهور او تجلی غالبه سوې وي، او د بل ولي پر زړه باندي بيا د بل نوم د الله پاک تجلی او ظهور غالب سوې وي و هکذا. نو په دې وجه داولياء کرامو مرتبې سره جلا جلا وي، اوپه دغه لحاظ يې نومونه هم سره مختلف وي، چي تفصيل يې په دې ډول دئ:

د اولياوو په ډله کيږي يو قسم داسي اولياء دي چي و هر يوه د دوی ته **؟ عبدالله** ويل کيږي. عبدالله وهغه ولي ته ويل کيږي چي دده زړه د الله (جل جلاله) د اسم ذات — چي لفظ دالله دئ — په تجلی او ظهور سره مشرف سوې وي. اومشرف کيدل په تجلی او په ظهور ددغه مبارک نامه سره مستلزم دئ، مشرف کيدلو لره د ولي په تجلی سره د ټولو نومونو د خدای پاک. ځکه د الله پاک د ټولو نومونو معنی او مفهوم د **؟ الله** د کلمې په مدلول او معنی کيږي داخل دئ.

داولياوو په جمله کښي دغه قسم وکړي د مقام او شان په اعتبار تر ټولو ډير پورته اولور دى ، اودغه نوم په حقيقت کښي د حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) نصيب ؤ ، همدارنجه ده چي الله پاک په قرآن کريم کښي په دې آيت کښي چي : و اَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ (دى مبارک د عبدالله په نامه ياد کړى دى ، او همدارنگه دده په توسط دده په امت کښي چي کوم څوک د قطب و مقام ته رسيدلى وي هغه هم د حقيقت په لحاظ د عبدالله په نامه سره ياديدلای سي ، او له قطب څخه پرته ❖ سيوى ❖ پر بل ولي او صالح انسان باندي د طريقت له مخي ددغه نوم اطلاق مجاز بلل کيږي .

اودارنگه دوهم قسم په اولياوو کښي داسي اولياء دي چي و هر يوه ته له دوى څخه ❖ عبدالرحمن ❖ ويل کيږي . دا هغه اولياء کرام دي چي هر يو د دوى د الله پاک د رحمن د نامه مظهر وي ، يعني د رحمن دمبارک نامه ظهور په دوى کښي غلبه کړيوي . د طريقت له مخي دغه قسم اولياء هر يو رحمة اللعالمين بلل کيږي ، لکه څرنگه چي د رحمن په معنى کښي شمول او عاموالى موجوددى . ځکه چي د رحمن معنى داده : هغه ذات چي مهربانه دى په دنيا کښي پر هر چا . نوپه دې وجه په کوم ولي کښي چي د الله پاک د دغه نوم د تجلي غلبه راغلې وي ، نودهغه وجود هم د هر چا لپاره رحمت گڼل کيږي ، نو ځکه دا قسم اولياء کرام رحمة اللعالمين بولي .

او دارنگه د اولياوو په منځ کښي يو قسم داسي وليان دي چي هر يو د دوى د ❖ عبدالرحيم ❖ په نامه ياديږي . دغه قسم هغه اولياء دي چي هر يو د دوى د الله (جل جلاله) د رحيم د نومه مظهر گرځيدلى وي ، لکه څرنگه چي د الله پاک دغه مبارک نوم د معنى په اعتبار خاص دى تر مؤمنانو ، اود الله پاک تر صالحو بندگانو پوري . ځکه د رحيم معنى داده : هغه ذات چي رحم کونکى دى په آخرت کښي خاص پر مؤمنانو باندي . دارنگه په دغه قسم اولياوو کښي هم دغه خاصيت موجود دى چي هغه بندگان د خدائ پاک چي پرهيزگاره او صالحان وي ، او الله تعالى ورڅخه راضي وي ، نوپر هغوى باندي دوى رحمت او مهرباني کوي . او هغه انسانان چي الله پاک د دوى د ناوړو ❖ بدو ❖ عملو په وجه پر دوى باندي په غضب کښي وي ، نو پر هغو باندي دوى هم په غضب کښي وي او بد يې ايسه وي .

محترمو ! د الله (جل جلاله) د مختلفو نومونو د غلبې د ظهور په وجه څلرم قسم هغه اولياء دي چي د الله پاک د ❖ قدوس ❖ د نامه تجلى او ظهور دده پر زړه باندي غلبه کړې وي . ودغه قسم اولياوو ته ❖ عبدالقدوسان ❖ ، او وهر يوه ته يې عبدالقدوس ويل کيږي . ددغو قسم اولياء کرامو خصوصيت دادى چي الله (جل جلاله) د دوى زړونه له احتجاج څخه (يعني له دې څخه چي له خدائ تعالى څخه په حجاب او په پرده کښي سي ، مقدس او پاک گرځولي دي) نو په دې وجه د دوى زړونه له الله (عزمجده) څخه سيوى بل شى نه ځايه وي . او همدغه قسم اولياء ددغه مبارک حديث قدسي مصداق دي چي داسلام پيغمبر ويلي دي – چي الله (جل شان) فرمايلي دي : (لا يَسْعُنِي أَرْضِي وَلَا سَمَائِي ، وَيَسْعُنِي قَلْبُ عَبْدِي الْمُؤْمِن) يعني نه سي ځايولای ما ځمکه ځما او نه اسمان ځما ، او ځايولای سي ما ، زړه دبنده ځما چي مؤمن وي .

او پنځم قسم هغه اولياء کرام دي چي د دوی پر زړو اندي د الله پاک د ﴿السلام﴾ دنومه ظهور او تجلی غالبه سوې وي . ددغه قسم اولياوو ته عبدالسلامان ، او هر يوه ته يې عبدالسلام ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو يو خصوصيت دادی چي الله پاک له غمو ، پريشانو او آفاتو څخه سالم کړيدي .

شپږم (٦) قسم هغه اولياء کرام دي چي ودوی ته عبدالملکان ، اوهر يوه ته يې عبدالملک ويل کيږي . دا هغه اولياء کرام دي چي ددوی پر زړو باندي د الله پاک د ﴿الملک﴾ د نومنه ظهور او تجلی غلبه کړې وي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادی چي الله پاک دوی د خپلو ځانو ، او د نورو خلگو مالکان گرځولي وي ، په دې ډول چي دوی په خپلو ځانو کښي ، او په غير کښي په هغه ډول تصرف کوي چي د الله (جل جلاله) اراده وي ، او الله تعالی په هغه امر کړی وي . اودغه قسم ولي تر نورو ټولو خلگو په شرعي او ديني کارو کښي پر خلگو باندي ډير شديد او سخت وي .

اوم (٧) قسم هغه اولياء دي چي د دوی پر زړو باندي د الله پاک د ﴿المؤمن﴾ د نومنه تجلی او ظهور غالب سوئ وي ، چي وهر يوه ته ددغه قسم اولياوو عبدالؤمن ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادی چي په امن او امانتداري سره په اعلی درجه موصوف وي ، اوپه همدغه صفتو سره يې په خلگو کي شهرت پيدا کړی وي . يعني هم الله پاک دوی له عذابو او له مصيبتو څخه په امن کړيوي ، او هم خلگ دوی د ډيري غټي امانتدارۍ په صفت پيژني .

اتم (٨) قسم په اولياوو کښي هغه خلگ دي چي پر دوی باندي دالله (جل جلاله) د ﴿المهيمن﴾ د نامه تجلی او ظهور غالبه سوئ وي . و هر يوه ته ددغو وليانو عبدالهيمن ويل کيږي . ددغه قسم ولي خصوصيت دادی چي دئ هميشه په دې مشاهده کښي وي چي الله (جل شانہ) پر هر شي باندي رقيب ، شهيد او حاضر دی . اوبل خصوصيت يې دادی چي دئ دخپل ځان او د غير مراقبه ، اوڅارنه کوي ، په دې ډول چي و هر خاوند د حق ته خپل حق ورکوي ، او د الله پاک په دغه مبارک فرمان عمل کوي چي فرمايلي يې دي (وَاتِ كُلَّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ) يعني او ورکوه و هر خاوند دحق ته حق دده . لکه چي زما يو شعر دی:

وهر حقدار ته خپل خپل حق ورکوه همداسي نورو ته سبق ورکوه

نهم (٩) قسم په اولياوو کي هغه اولياء دي چي پر دوی باندي د الله (جل جلاله) د ﴿العزيز﴾ د نومنه غلبه سويوي . ددغه وليانو وهر يوه ته عبدالعزيز ويل کيږي . د دغه قسم ولي خصوصيت دادی چي د عزت او غلبې صفت په دوی کښي ډير ښکاره وي ، په دې ډول چي هر څوک چي دده مقابل طرف وگرځي ، اوهره حادثه چي دئ ورسره مخامخ سي نو الله پاک غلبه دده نصيب گرځوي .

لسم (١٠) قسم په اولياوو کښي هغه اولياء دي چي د الله (جل جلاله) د ﴿الجبار﴾ دمبارک نومنه د تجلي او د ظهور غلبه پرده باندي راغلې وي . ددغه قسم وليانو وهر يوه ته عبدالجبار ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو يو

خصوصیت دادی چي د دوی په برکت سره الله تعالی د هر شي د کسر او نقصان جبران کوي . ځکه چي الله پاک د خپل دغه مقدس نوم چي الجبار دی د تجلې په سبب دده د حال جبران کړی دی ، او دای یې جابرالحال گرځولی دی . نوپه دې وجه دای د نورو د حال دجبران سبب گرځي .

یولسم (۱۱) قسم په اولیاوو کښي هغه اولیاء دي چي پر ده باندي د الله تعالی د **المتکبر** د نوم ظهور او تجلې غلبه کړې وي . د اولیاوو په منځ کښي ودغه قسم اولیاوو ته ، وهریوه ته له دوی عبدالمتکبر ویل کیږي . ددغه ډول اولیاوو یوه خاصه داده چي دوی خپل ځانونه د الله (جل جلاله) په تکبر ، کبریا او په لویي کښي فنا کړيدي ، اوپه اعلی درجه تذلل او عاجزي یې و الله تعالی ته کړې ده . او بل خصوصیت یې دادی چي د الله (عزمجده) کبریا ، چي د دوی پر ظاهر او باطن باندي یې غلبه کړې ده ، نو په دې وجه دوی پرته **سیوی** له الله پاکه و هیچا ته د عاجزی سر نه ټیتوي ، ماسیوی له هغه چا چي و دوی ته دالله پاک له طرفه داحکم وي چي د هغه په مخ کي دوی باید عاجزي غوره **اختیار** کړي .

محرمو ورونو' دطربقت اوتصوف له اهدافوڅخه يوبل ستر هدف دادی چی دطريقت کامل اومکمل استاذان غواړی چه له هغو انسانانوڅخه چه بې تقواوي بې تقوايې لري کړي ،اودبي تقوايې پرځای دبې تقوا انسانانو په زړو کښي دتقواملکه پیداشی ،اوتقواداسلام په مقدس دين کښي هغه صفت دی چه له هرانسان څخه يې په ډيرتنگار سره دخدای اودرسول لله له لوري څخه طلب کيږي .اودالله جل جلاله په نزديکه انسانانو کښي ډيرشرافت مند اوډير عزتمندهغه څوک دی چه ډير متقي اوپرهيز گاره وي لکه چه الله جل جلاله د (سورة حجرات) په ديارلسم ايت کښي فرمايلي دي : ان اکرم کم عند الله اتقا کم > يعني بې شکه ډير عزتمند ستاسي په نزد دالله (جل جلاله) ډير پرهيزگاره ستاسي دی . محرمو ورونو ! تقوی په شريعت کي پر > ۷ < قسمه ده ، اول تقوی يعني پرهيز کول له کفر ، شرک ، اونفاق څخه . دوهم تقوی او پرهيز کول دي د بدعت له کارو څخه ، دريم تقوی او پرهيز کول له کبيرو اوغتو گناهونو څخه ، څلورم تقوی او پرهيز کول له صغیرو او کوچنیو گناهونو څخه ، پنځم تقوی او پرهيز کول له هغو مباح او روا شيانو څخه چي که انسان په هغو شيانو کښي توغل > انهماک < او ډير مصروفيت وکړي نو د دې اندیښنه پيدا کيږي چي په گناه به اخته سي ، شپږم تقوی او پرهيز کول له مشتبه او پوشيده کارو څخه يعني له هغو کارو څخه چي د هغو کارو په باره کښي د انسان په زړه کښي دا تردد او شک پيداسي چي ايا دابه روا وي او که به نارواوي لکه چي حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه فرمايلي دي : (لا يبلغ العبد حقيقة التقوى حتى يدع ما حاك في الصدر > رواه البخاري في كتاب الايمان) يعني هيڅ يو بنده و حقيقت ته دتقوی نه سي رسيدلای تر هغه پوري چي هر هغه کار پرېږدي چي دهغه په باره کښي دده په سينه کښي تردد موجود وي ،يعني دا اندیښنه يې په زړه کښي وي چي دا کار خو به ناروا نه وي ، دارنگه دسنن تر مذي او سنن ابن ماجه په کتاب القيامة او کتاب الزهد کښي ددې مبارک حديث روايت سويدي چي : لا يبلغ العبد ان يكون من المتقين حتى يدع مالا باس به حذرًا لِمَا به البأس) يعني هيڅ کله نه سي رسيدلای هيڅ يو بنده و دې مقام ته چي له متقيانو څخه وشميرل سي تر هغه پوري چي پرېږدي هر هغه کار چي د هغه په کولو کي کوم شرعي تاوان نه وي مگر خو د دې خطره وي چي که دغه کار وکړي نو بيا به په يوه داسي کار مبتلا سي چي هغه په شرع کښي نالايقه کار وي . اوم (۷) قسم تقوی او پرهيزگاري کول دادی چي انسان له الله څخه غير نور هر څه پرېږدي په دې معنی چي هر کار چي که وي که د دنيا اوداخرت کار وي صرف دالله جل جلاله درضا په خاطر يې کوي او بل يې هيڅ مقصد په نظر کښي نه وي نيولی محرمو ورونو ! د خدای تعالی وليان حقيقي پيران ، او طريقت ، تصوف او عرفان د داسي مقدسو اهدافو لپاره کار کوي ، نو تاسي فکر وکړی چي له دغي لاري څخه دمنکرو خلگو به څه درجه وي . کامل پير ، او مرشد و خپل مرید ته گوري چي په تاکښي کوم قسمونه د تقوی موجود دي او کوم نسته ، هر قسم دتقوی چي په ده کښي وجود نه لري نو مرشد يې کوشښ کوي چه په خپله توجه ، باطني فيض ، او په روحاني تعليم سره په همدغه مرید کښي هغه قسم د تقوی موجود کړي .

د اولياوو څلرم (۴) قسم:

محترمو ! د الله (جل جلاله) د مختلفو نومونو د غلبې د ظهور په وجه څلرم قسم هغه اولياء دي چي د الله پاک د **❖** قدوس **❖** د نامه تجلی اوظهور دده پر زړه باندي غلبه کړې وي .ودغه قسم اولياوو ته **❖** عبدالقدوسان **❖** ،او وهر يوه ته يې عبدالقدوس ويل کيږي . ددغو قسم اولياء کرامو خصوصيت دادی چي الله (جل جلاله) د دوی زړونه له احتجاج څخه (يعني له دې څخه چي له خدای تعالی څخه په حجاب او په پرده کښي سي ،مقدس او پاک گرځولي دي) نو په دې وجه د دوی زړونه له الله (عزمجده) څخه سيوی بل شئ نه ځايه وي . او همدغه قسم اولياء ددغه مبارک حديث قدسي مصداق دي چي داسلام پيغمبر ويلي دي – چي الله (جل شانہ) فرمايلي دي : (لا يَسْعُنِي أَرْضِي وَلَا سَمَائِي ،وَيَسْعُنِي قَلْبُ عَبْدِي الْمُؤْمِن) يعني نه سي ځايولای ما ځمکه ځما او نه اسمان ځما،او ځايولای سي ما ،زړه دبنده ځما چي مؤمن وي.

او پنځم قسم هغه اولياء کرام دي چي د دوی پر زړو اندي د الله پاک د **❖** السلام **❖** دنومه ظهور او تجلی غالبه سوې وي . ودغه قسم اولياوو ته عبدالسلامان ،او هر يوه ته يې عبدالسلام ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو يو خصوصيت دادی چي الله پاک له غمو ،پريشانو او آفاتو څخه سالم کړيدي .

شپږم (۶) قسم هغه اولياء کرام دي چي ودوی ته عبدالملکان ،اوهريوه ته يې عبدالملک ويل کيږي . دا هغه اولياء کرام دي چي ددوی پر زړو باندي د الله پاک د **❖** الملک **❖** د نومه ظهور او تجلی غلبه کړې وي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادی چي الله پاک دوی د خپلو ځانو ،او د نورو خلکو مالکان گرځولي وي ، په دې ډول چي دوی په خپلو ځانو کښي ،او په غير کښي په هغه ډول تصرف کوي چي د الله (جل جلاله) اراده وي ،او الله تعالی په هغه امر کړی وي . اودغه قسم ولي تر نورو ټولو خلکو په شرعي او ديني کارو کښي پر خلکو باندي ډير شديد او سخت وي.

اوم (۷) قسم هغه اولياء دي چي د دوی پر زړو باندي د الله پاک د **❖** المؤمن **❖** د نومه تجلی او ظهور غالب سوئ وي ،چي وهر يوه ته ددغه قسم اولياوو عبدالؤمن ويل کيږي . ددغه قسم اولياوو خصوصيت دادی چي په امن او امانتداري سره په اعلی درجه موصوف وي ،اوپه همدغه صفتو سره يې په خلکو کي شهرت پيدا کړی وي .يعني هم الله پاک دوی له عذابو او له مصيبتو څخه په امن کړيوي ،او هم خلگ دوی دډيري غټي امانتداري په صفت پيژني .

اتم (۸) قسم په اولياوو کښي هغه خلگ دي چي پر دوی باندي دالله (جل جلاله) د **❖** المهيم **❖** د نامه تجلی اوظهور غالبه سوئ وي . و هر يوه ته ددغو وليانو عبدالمهيم ويل کيږي . ددغه قسم ولي يو خصوصيت دادی چي دئ هميشه په دې مشاهده کښي وي چي الله (جل شانہ) پر هر شي باندي رقيب ،شهيد او حاضر دی .اوبل

خصوصیت یې دادئ چې دئ د خپل ځان او د غیر مراقبه، اوڅارنه کوي، په دې ډول چې و هر خاوند د حق ته خپل حق ورکوي، او د الله پاک په دغه مبارک فرمان عمل کوي چې فرمایلي یې دي (وَاتِ كُلِّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ) یعني او ورکوه و هر خاوند د حق ته حق دده . لکه چې زما یو شعر دئ:

وهر حقدار ته خپل خپل حق ورکوه همداسي نورو ته سبق ورکوه

نهم (۹) قسم په اولیاوو کې هغه اولیاء دي چې پر دوی باندي د الله (جل جلاله) د ﴿العزيز﴾ د نوم غلبه سویوي . ددغه ولیانو وهر یوه ته عبدالعزیز ویل کېږي . د دغه قسم ولي خصوصیت دادئ چې د عزت او غلبې صفت په دوی کېني ډیر ښکاره وي، په دې ډول چې هر څوک چې دده مقابل طرف وگرځي، اوهره حادثه چې دئ ورسره مخامخ سي نو الله پاک غلبه دده نصیب گرځوي.

لسم (۱۰) قسم په اولیاوو کېني هغه اولیاء دي چې د الله (جل جلاله) د ﴿الجبار﴾ د مبارک نوم د تجلي او د ظهور غلبه پرده باندي راغلې وي . ددغه قسم ولیانو وهر یوه ته عبدالجبار ویل کېږي . ددغه قسم اولیاوو یو خصوصیت دادئ چې د دوی په برکت سره الله تعالی د هر شي د کسر او نقصان جبران کوي . ځکه چې الله پاک د خپل دغه مقدس نوم چې الجبار دئ د تجلي په سبب دده د حال جبران کړئ دئ، او دئ یې جابرالحال گرځولئ دئ . نوپه دې وجه دئ د نورو د حال دجبران سبب گرځي.

یولسم (۱۱) قسم په اولیاوو کېني هغه اولیاء دي چې پر ده باندي د الله تعالی د ﴿المتکبر﴾ د نوم ظهور او تجلي غلبه کړې وي . د اولیاوو په منځ کېني ددغه قسم اولیاوو ته ، وهریوه ته له دوی عبدالمتکبر ویل کېږي . ددغه ډول اولیاوو یوه خاصه داده چې دوی خپل ځانونه د الله (جل جلاله) په تکبر، کبریا او په لویي کېني فنا کړيدي ، اوپه اعلی درجه تذلل او عاجزي یې و الله تعالی ته کړې ده . او بل خصوصیت یې دادئ چې د الله (عزمجده) کبریا، چې د دوی پر ظاهر او باطن باندي یې غلبه کړې ده ، نو په دې وجه دوی پرته ﴿سیوی﴾ له الله پاکه و هیچا ته د عاجزی سر نه ټیتوي، ماسیوی له هغه چا چې و دوی ته دالله پاک له طرفه داحکم وي چې د هغه په مخ کې دوی باید عاجزي غوره ﴿اختیار﴾ کړي .

محترموو روڼوپه دې برخه کېني ددې بیان درته کوم چې

د کومو شرطو له مخي یو شخص پیر او مرشد جوړیدلای سي ؟

محترمو ! یو څوک چې په طریقت کېني شیخ کامل ، مکمل گرځي، نوپه ده کېني به خامخا دغه شرطونه موجود وي :

اول : د ديني علم خاوند به وي ، او په قرآن كريم ، او د نبي عليه السلام په احاديثو به عالم وي . ځكه چې غرض له دې څخه چې څوك له ده سره بيعت كوي ، او مريد يې گرځي دادى چې دى به و هغه ته (امر بالمعروف او نهى عن المنكر) كوي ، يعنې په فرضو ، واجبو ، سنتو ، مستحبو ، اود خير په كارو به دى و خپل مريد ته امر كوي ، او له ناوړو كارو څخه به يې را منع كوي . اودارنگه به دى و مريد ته ددې لارښوونه كوي چې په څه ډول مريد كولای سي چې باطني سكون ، او له رذيلو اخلاقو څخه تصفيه او په ښو اخلاقو سره خپل باطن ښائسته كول حاصل كړي ، نو څوك چې علم نه لري نو هغه كله د دې قدرت لري چې هدايت دي ويو چاته وكړي . ځكه چې و خداى ته او د الله تعالى و دين ته رابلل په حكمت او په موعظه حسنه سره كيږي ، لكه الله پاك چې فرمايلي دي : اُدْعُوا إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ) يعنې اې رسوله ! راوبوله خلك و لاري ته د رب ستا چې دين د اسلام دى په حكمت سره او په نيك نصيحت سره . او په حكمت او موعظه حسنه سره د خلكو رابلل يې علمه نه سي كيدای . اومشائخو د طريقت ټولو په يوه خوله دا ويلي دي چې شيخ د طريقت به په دې ډول وي چې دده خبري به له خلكو سره يا له قرآن څخه وي ، اويابه له حديثو څخه وي ، اويابه دمشائخو له حكاياتو او واقعاتو څخه وي .

دوهم به داشړط په ده كښي موجود وي چې عدالت اوتقوى به لري ، په دې ډول چې له كبيرو گناوو څخه به ځان ساتونكى وي ، او پر صغيرو گناوو به مُصر او دوام كونكى نه وي .

دريم به دا شرط په ده كښي موجود وي چې دى به زهد لري ، يعنې له دنيا څخه به مخ اړونكى وي ، اود آخرت په كارو كښي به رغبت لري ، او پر طاعتو او مآثورو ذكر و باندي به حرص ناك وي ، او له الله جل جلاله سره به د ده زړه په دوامداره توگه په تعلق كښي وي .

څلرم به داشړط په ده كښي موجود وي چې و خلكو ته به امر بالمعروف او نهى له منكره كوي . په ديني امورو كښي به چشم پوشي ، او اغماض نه كوي .

پنځم به دا شرط به پكښي موجود وي چې د طريقت د مشائخو به يې مريدي كړي وي ، او له هغو څخه به يې اجازه تر لاسه كړې وي . ځكه د الله جل جلاله عادت پر دې باندي جاري سوئ دى چې يو سړى تر هغه پوري كامياب ، مفلح ، او كامل نه سي گرځيدلاى چې له مفلحينو او د كمال له والاوو سره يې صحبت نه وي كړى .

شپږم به داشړط پكښي موجود وي چې زړه به يې هميشه بيداره وي ، زړه به يې نه بیده كيږي ، په دې وجه چې دى حقيقي وارث د حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) بلل كيږي . او دده مبارك به زړه نه ويده كيدى ، او سترگي مباركي به يې بيدې كيدلې ، لكه چې ده مبارك فرمايلي دي :

عَيْنَانِي تَنَامَانِ لَا يَنَامُ قَلْبِي) يعنې دواړي سترگي ځما ويدي كيږي ، او زړه مي نه بيديري .

او وم (۷) به داشړط پکښې موجود وي چي د خپلو مُريدانو و مال ته ، او د دوی و حمد ، ثنا او صفت ته به هيڅ طمعه نه کوي (قطب الإرشاد ص ۵۲۷) .

پوسه ! چي په نادر ډول داسي کيدلای سي چي يو سړی بې له دې چي تعلم او زده کړه دعلم په دغه متعارف ډول وکړي ، په خفي ډول الله پاک د علم دين خاوند وگرځوي ، او بيا يې په سبب د سلوک او د عمل په علم شيخ کامل او مُکمل کړي ، نو دغه ډول سړی د خلکو په نزد کوم چي د ده له حال څخه خبر نه وي ؟ اُمي ؟ وي ، ځکه چي په ظاهره خو ده هيڅ تعلّم نه وي کړی . او په دې وجه د خپل وخت د عالمانو د اعتراضاتو هدف هم جوړ سوئ وي ، مگر په باطن کښې عالم وي ، لکه صاحب د ؟ ابريز ؟ کتاب چی په همدغه شکل ولي تير سوئ دی . او په نادر ډول داسي هم کيدلای سي چي يو سړی درازه زمانه له تقواداره علماوو سره په صحبت کښې تير کړي ، او له دې لاري الله جل جلاله ده ته علم ورنصیب کړي او بيا يې د سلوک په سبب په ولايت سره مشرف کړي ، که څه هم ده په معتاد ډول تعلم نه وي کړی . او کله داسي هم کيدلای سي چي يو سړی پرته له دې چي له يوه ژوندي شيخ سره بيعت وکړي د يوه وفات سوي ولي په سبب شيخ د طريقت و گرځي ، چی و دغه راز شيخ ته د اهل طريقت په اصطلاح کښ ؟ اُويسي ؟ ويل کيږي .

په اسلام کښي اول ځل د صوفي په نامه څوک ياد سويدي:

حضرت مولانا عبدالرحمن جامي رحمه الله په خپل کتاب (نفحات الأنس) کښي په دې اړه داسي فرمايلي دي:

چي حضرت شيخ سفيان ثوري رحمه الله فرمايلي دي چي دلومړي ځل لپاره حضرت ابوهاشم رحمه الله چي د شام اوسيدونکى وو او ډير پرهيزگاره او متقي شخصيت وو د صوفي په نامه سره ياد سو . حضرت سفيان ثوري رحمه الله فرمايلي دي چي زه په دې نه پوهيدم چي صوفي وچاته ويل کيږي تر څو چي مي ابوهاشم صوفي وليدى . حضرت سفيان ثوري رحمه الله چي په خپل وخت کښي مجتهد مطلق وو ، او دامام اعظم ابوحنيفه رحمه الله له زمانې څخه برخورداره وو په (۲۶۱) هجري قمري سنه کښي په بصره کي وفات سويدي . د طريقت او تصوف اساسي هدفونه اومقاصد:

محترمو وروڼو ! اوس د طريقت او تصوف په اساسي بحثو پيل کوو چي په دې بحثو کښي به تاسي د طريقت او تصوف له ټولو اړخو څخه انشاءالله په پوره توگه خبر سى ، که څه هم د طريقت او تصوف بحثونه ډير غامض او باريک دي خو موږ به ئې انشاءالله په داسي ساده الفاظو سره تشرېح کوو چي هر څوک به په ډيره اساني سره په پو هيري په دې بحثو کښي به و تاسي ته د طريقت او تصوف بنيادي مقصدونه ، او د شيخ او مرشد کيدولپاره ضروري شرطونه ، اودارنگه له مريد سره لازم صفتونه ، همدارول دا ولياوو د شان عظمت ، او لوى والى ، او دخداى (ج) له وليانو سره دتعلق او محبت گټي ، او له دوى سره د دښمنۍ او عداوت نقصانونه ، همدارنگه په طريقت کښي د اولياؤ قسمونه ، او د طريقت مختلفي سلسلې ، او د دوى مختلفي تگ لاري په تفصيل سره بيان سي .

اول د طريقت او تصوف اساسي يا بنيادي اهدافو ته متوجه سى ! په اجمالي ډول بايد ووايم چي د طريقت او د تصوف مقصد دادى چي هغه انسانان چي له الله جل شانته څخه درذيلو اخلاقو په ذريعه اودارنگه د ناسمو اعمالو په وايسته پرې سوي ، جلا سوي ، او ليري سوي وي ، اوهغه انساني سليم ، او صحي فطرت کوم چي پر هغه فطرت باندي الله پاک هر انسان پيدا کړيدى له لاسه ور کړى وي دغه انسانان بيرته له الله ﷻ جل جلا له ﷻ سره وصل کړي او بيرته يې د هغه فطرت خاوندان کړي چي د اسلام پيغامبر حضرت محمد ﷺ صلى الله عليه وسلم ﷺ يې په دغه مبارک حديث کي ذکر کړيدى چي : (کل مولود يولد على فطرة الاسلام فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه) او دا کار د طريقت او تصوف استاذان په دې ډول کوي چي دغه قسم انسانان په خپله توجه او محنت او تعليم سره ، او په خپل فيض او برکت سره په تذکيه ، او په تحليله ، او دالله ﷻ جل جلاله ﷻ په عشق سره مشرف وگرځوي

بسم الله الرحمن الرحيم ، نحمده ونصلی علی رسولہ الکریم

محترم وروڼو په طريقت کښي اود طريقت داستاذانوپه نظر کښي د حضرت حق سبحانه و تعالى د ذات او صفاتو د مبارکو اسماوو ذکر او يادونه يو غير معارض اصل دى . لکه څرنگه چي د شريعت اسلامي او د قرآني اياتو او نبوي

أحاديثو له مخي د الله جل جلاله ذکر و الله جل جلاله ته د قربت او د نزديکت او دارنگه د انسان د ظاهري او باطني پاکوالي او د قلبي تصفيې لپاره ډير اهم کار او عمل بلل سوئ دئ ، لکه الله جل جلاله چي فرمايلي دي :
فاذکرواني اذکرکم واشکروالي ولا تکفرون .

د الله جل جلاله د ذکر په اړه به ان شاءالله تفصيلي معلوماتونه د طريقت او شريعت له نظره په راتلونکو برخو کښي درته راسي ، دا برخه فقط و فقط د دغه عظيم الشانه مبحث د عنوان او د سرليک په ډول وليکله سوه .

قدرمنو وروڼو

ذکر په عربي ژبه کښي د يادوني معنی ورکوي چي څوک يو شئ يا يوحالت يادوي ، لکه مسافر چي دکورنۍ څخه ليري د پرديسي په حالت کښي خپل کور او خپلوان يادوي .

د ذکر بله معنی د هيري ضد مفهوم افاده کوي مثلاً : دوه جمع دوه څلورکيږي يا اور تود او سوځونکئ دئ يا داسي نور مسايل چي ذهن يې اکثراً نه هيروي ، دژبي بيان يا د قلم د ليکني د اثره افادې ته هم ذکر ويل کيږي ، په ذهن کښي ديوې موضوع يا شي حاضرو د هغه شي يا موضوع ذکر بلل کيږي ، ذکر د زدکړي معنی هم ورکوي او د ځينو نورو مفاهيمو د افادې لپاره هم استعماليږي ، نصيحت او پند ته هم ذکر ويل سوئ دئ .

په قرآن عظيم کښي يو شمير اياتونه د ذکر په باره کښي نازل سويدي ، او د مسلمانانو د نجات او فلاح لپاره يې د خدائ (جل جلاله) د مبارکو أسماؤ د ذکر هدايت کړئ دئ ، مثلاً:

❖ د خپل خدائ نوم سهار او ماښام يادوه . ❖

حضرت أبوسعيد (رضي الله عنه) وايي چي د حضرت رسول اکرم (صلی الله عليه وسلم) څخه پوښتنه وسوه چي د قيامت په ورځ د خدائ (ج) په نزد کوم بنده افضل او لوړ دئ ؟

ده مبارک (صلی الله عليه وسلم) وفرمايل چي : د خدائ ذکرکونکي (نر او ښځي) .

بيا پوښتنه وسوه چي يارسول الله ايا د ذکرالهي کونکئ د خدائ په لار کښي د جهاد کونکي څخه هم افضل دئ ؟

پيغمبر (ص) ورته وفرمايل : که هغه جهادکونکئ خپله توره پر کافرانو او مشرکانو وچلوي تر دې چي د هغه توره ماته سي او هغه خپله په وينو رنگ سي (يعني شهيد سي) بيا هم د خدائ ذکر کونکئ په مرتبه کښي د هغه څخه بهتر دئ .

(د مشکوة حواله پر صحيح ترمذي) .

په بخاري شريف کښي له حضرت أبوهريرة څخه روايت دئ چي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي چي
الله تعالی فرمايي :

زه د خپل بنده سره يم تر څو پوري چي هغه مايادوي او د هغه دواړي شونډي زما په ذكر سره حركت كوي .
د حضرت عبدالله بن عمر (رض) څخه روايت سوئ دئ چي رسول الله (ص) فرمايلي دي : الاولكل شيء صقالة
وصقالة القلوب ذكر الله ،يعنى

دهر شي صفايي سته او د زړه صفايي د خدائ (جل جلاله) ذكر دئ ، او د خدائ (ج) د عذاب څخه د خلاصون
لپاره تر ذكر الهي هيڅ شئ بهتر نسته . اصحابو عرض وكړ ايا د خدائ (ج) په لاره كښي تر جهاد هم افضل دئ ؟
ده مبارك (صلى الله عليه وسلم) وفرمايل : كه څه هم د جهاد كونكي توره په جنگ كي ماته سي . (مشكوة شريف
) .

محترمواسلامي وروڼوله مخه تر تحليل دمباحثو دذكر په دې برخه كښي داهل السنه والجماعت دڅلوامامانوموقف
درته ذكر كوم چي دتصوف اوطريقت په باره كښي يې درلودئ چي بيان يې په دې شرحه دى

اول

امام اعظم ابوحنيفه نعمان رحمه الله، څمور دغه مبارك اوعاليقدره امام په تصوف كښي صاحب دطريقت ؤپه
هدايت النافع كښي مذكوردى چي امام اعظم په طريقت كښي دامام جعفر صادق شاگرداومريد ؤپه درمختاركي اوپه
حاشيه دابن عابدين كښي پردرمختارباندي راغلى دى چي ابوعلی دقاق ویلی دی چي مادطريقت اخذله ابی قاسم
نصرآبادی څخه كړيدى . اوابوقاسم ویلی دی چي مادطريقت اخسته له شبلی څخه كړی دی اوهغه له سري سقطی
څخه اوهغه بيا له معروف كړخى څخه اوهغه بيا له داوودطائي څخه اخذدطريقت كړيدى . اوهغه بيا علم اوطريقت
دواړه له امام اعظم ابوحنيفه څخه حاصل كړيدى .

دوهم

امام مالك بن انس رضي الله عنه هم صاحب دشریعت اودطريقت ددواړو وو علامه عدوي په خپله حاشيه كښي
كوم ه چي پر شرحه دامام زرقاني پرته ده پرمتن دعزیه كوم چي په فقه مالكي كښي جوړسويدي ددریم جز په
صفحه ۱۹۵ كښي ویلی دي چي امام مالك رحمه الله تعالى فرمايلي دي (من تفقه ولم يتصوف فقد تفسق ومن تصوف
ولم يتفقه فقد تزندق ومن جمع بينهما فقد تحقق) يعنى هر څوك چي د فقهی علم حاصل كړی اوعلم تصوف اوطريقت
حاصل نكړی اودطريقت پرلارباندي ولاړنسی نوپه تحقيق سره به دغه سړی فاسق وگرزی اوهر څوك چي بياطريقت
اوعلم تصوف حاصل كړی اودعلم فقهی تحصيل ونكړی نوپه تحقيق سره به دغه څوك زندیق وگرزی اوهر څوك چي
دغه دواړه علمونه سره جمع كړی نوپه تحقيق سره دغه سړی وحق ته ورسيدئ

دریم امام شافعی رحمہ اللہ فرمایلی دی چی ستاسی له دنیا خُخه دری شیان وماته محبوب دی، اول ترک دتکلف دوهم له خلگوسره ښه معاشرت دریم پیروی اواقتهاء په لاره پسی داهل تصوف، انظر کشف الخفاء للامام العجلونی ص، ۳۴۱، جزء، ۱،

خلرم امام احمد رحمہ اللہ فرمایلی دی چی زه ترصوفیه وُبهرتین قومونه نه پیژنم یوچاورته وویل چی دوی سماع اوتواجدکوی ده په جواب کښی و رته وویل چی پریرده دوی چی یوساعت له خپل رب سره خوشحالی وکړی، غذاء الالباب شرح منظومة الآداب، جزء، ۱، ص، ۱۲۰، المحمد السفارینی

محترم موورو نو د تصوف اوعرفان په دې برخه کښې وتاسې ته په تصوفی اصطلاحاتو کښې د ذکر د ډولوبیان کوم کوم چی په دې شرحه دی:

۱ (تقلیدی ذکر (۲) تحقیقی ذکر (۳) (جلی) څرگند ذکر (۴) (خفی) پټ ذکر

تقلیدی ذکر:

تقلیدی ذکر هغه ډول ذکر ته ویل کیږي، چی ذاکر محض د تقلید له رویه ذکر کوی، یعنی ژبه یې په ذکر اخته وی، مگر د زړه حضور یې لا نه وی موجود سوی، پداسی حالت کی چی یوازی ژبه په ذکر مصروفه وي، اوزړه ورڅخه خبر نه وی. شیخ اومرشد کونښن کوي چی په مرید کښې باطنی حضور، د زړه بیداری، اودهنی تمرکز زیات کړی. شیخ پدې پوهېږی چی د سالک په لومړنی دوره کښې د ذکر قلبی توجه اوحضور نسبتا لږ وی، اودهغو مرحلو څخه چی نوی صوفی اوسالک تېریږی، د زړه د حضور پیدا کېده ضرور امر دی. ځکه چی په صوفیانه اصطلاحاتو کښې که ذکر په خوله ویل کیږی اوزړه ورڅخه غافله وی، نتهجه یې داسی ده، لکه: څوک چی تخم په ښوره زاره مخکه کښې وکړی. چی حاصل یې طبعا مطلوب نه وی.

تحقیقی ذکر:

د طریقت د سیر اوسلوک له مخې ذکر هغه وخت تحقق پیدا کوی، چی دکامل شیخ له لوری ومړیده ته تعلیم اوا اجازه ورکړه سی، اودهغه په روح اوزړه کښې ځای ونیسی څوپه دې توگه د ذکر اغېزه زیاته سی. ذکر په طریقت کښې دمړید لومړنی مرحلې بیا تراخیرنی پړاو پوری، چی دفنا اوبقا مقامونه دي، ملگری وي، ځکه چی ذکر سره د زړه له حضوره مرید مرحله په مرحله دیوه مقام څخه ویل روحانی مقام ته لوړه وی.

جلی ذکر:

جلی اوڅرگند ذکر هغه ډول ذکر ته ویل کیږی چی، ذاکر نسبتا په لوړ اواز سره ذکر کوی په ځنوتصوفی سلسلوکښې د لوړ اواز یعنی (جلی) ذکر اصل منل سویدی، دحضرت شیخ عبدالقادر جیلانی (رح) سلسله چی په قادر په مشهوره ده وجلی ذکر ته ترجیح ورکوی.

خفی (کرا) ذکر:

خفي ياکرار ذکر وهغه ډول ذکرته ويل کيږي چې ډاکر په کښته اواز سره ذکر کوي . دحضرت شاه نقشبند (رح) طريقه چې په نقشبنديه ، سلسله سره مشهوره ده ، دخفي ذکر حالت يې منلی دی .

حتي که مريد دعادي خلگوسره په مجلس کښي ناست هم وي دخفي ذکر کولو څخه غافل نه وي . ذکرکه خفي وي يا جلي دمريد دزړه حضورلازم دی . دذکرنوعيت ، او وخت دپير اومرشد له لوري ټاکل کيږي دذکر په نوعه کښي کله داسي حالت هم راځي ، چې مريد دخپل هر نفس چې با سي يا يې بيرته ننباسي ، د دالله جل جلاله داسماؤ څخه په هغه ډول چې دپير له لوري وظيفه ورکړه سوي وي ، ذکر کوي ، دسا ايستواوبيرته ننيستوپه هردم کښي (ذکر) دلاسه نه ورکوي ، ځکه چې دمريد دپاره دطريقت له رويه په ذکر کښي يوگړي ځنډهم تاوان لري .

محترمو مسلمانانو له مخه تر دي چي د تصوف او عرفان دشرعي حيثيت په بيان شروع درته کوم ستاسي توجه يوې ضروري خبري ته را گرځوم ، هغه دا چي دهغو شيانو له جملې څخه چي نن صبا په مسلمانانو کښي په عامه توگه منځ ته راغلي دي او د دې وړ دي چي ډېر افسوس بايد سره پرې وکړي يو لوه شئ دادئ چي له تصوف او عرفان څخه مسلمانان يا غافل دي ، او يا يې مخالف دي ، هغه خلق چي د تصوف اوعرفان عقیده لري له تصوف څخه په غفلت کښي پراته دي . د مثال په ډول په هيڅ مدرسه ، او مکتب کښي د تصوف د علم يو کتاب هم محصلينو ته نه تدريس کيږي او نه تعليم ، د اکثرو علماؤ چي پلټنه وشي نو صورتحال يې دا وي چې د تصوف د علم يو کتاب يې په ټول عمر کښي په کتب خانه کښي لا نه وي ليدلی ، او ځيني خلق لکه وهابيان بياپه دې ډول دي چي د اسلام د مقدس دين دغه عظيمه شعبه چي تصوف او عرفان دے بيخي کفر او شرک گڼي ، او صوفيان او اولياء کرام العياذ بالله مشرکان او کافران بولي . ددېلگي په توگه په يو کتاب کښي چې د ((فکر صوفي)) په نامه دئ او يو وهابي ملا چي عبدالرحمن نومېږي د تصوف د علم او د اولياء کرامو په رد کښي جوړ کړئ دئ او نن صبا د انترنيټ له لاري هم شائع شوه دے داسي راغلي دي : چي (العياذ بالله) تر ټولو هغو فتنو چي مسلمانان په مبتلا شوي دي لويه فتنه د تصوف ده چي ټول قسمونه د کفر ئې په بغل کښي نيولي دي . نو په دې سبب موږ غواړو چي مسلمانانوته د تصوف او عرفان په اړه درجه په درجه مفصل معلومات ورکړو .

د تصوف شرعي حيثيت

محترمو مسلمانانو د تصوف او عرفان دبيان د سلسلې په دې برخه کښي تاسو محترمو ته د تصوف شرعي حيثيت ، او د صوفي دکلمې تحقيق وړاندې کوم . محترمو په اسلام کښي د تصوف شرعي حيثيت په دې ډول دے چې تصوف د دين يو داسي مهمه شعبه ده لکه څنگه چي (فقه) د دين مهمه شعبه گڼله کيږي د (درمختار) او د فقهي د نورو معتمدو کتابو په حواله لکه څنگه چي د فقهي د علم زدکړه فرض کفائي ده دا رنگه د تصوف د علم زده کړه

هم په مسلمانانو باندې فرض کفائي ده . د اسلام په ابتدائي دورو کښې حتی د امام ابوحنيفه رحمه الله په زمانه کښې ((علم فقه)) د دين د ټولو شعبو نوم ؤ په دې ډول چې علم عقايد ، او علم د ټولو ظاهري شرعي اعمالو لکه نمونځ ، روژه ، حج . او د تصوف علم ټول په ((علم فقه)) کښې داخل وو همدا سبب دے چې امام ابوحنيفه رحمه الله خپل هغه کتاب چې په عقايدو کښې يې تصنيف کړے دے په فقه اکبر سره مسمی کړيدئ اودې ته د فقهې قديمي اصطلاح ويله کيږي ، په وروسته زمانه کښې علماوو د ډېر اهتمام له وجهې ((علم عقايد)) ځانته علم وگرځاوو او په ((علم کلام)) سره يې مسمی کړ ، او ((علم اخلاق)) يې ځانته علم وگرځاوو او په ((علم تصوف)) سره يې مسمی کړ ، او د ظاهري اعمالو علم يې ځانته علم کړ او په ((علم فقه)) سره يې مسمی کړ او دې ته جديده اصطلاح ويله کيږي . د جديدې اصطلاح له مخې د دين علم درې قسمه علم دے علم کلام ، او علم تصوف ، او علم فقه چې په قديمه اصطلاح کښې دغو درې واړو ته فقه ويله کيده . په قران کریم کښې او دا رنگه په نبوي (ص) مبارکو احاديثو کښې چې امر په تفقه في الدين راغلي دے مراد ورڅخه د همدغې قديمي اصطلاح مطابق زده کول د دغو درې واړو علومو دي . د فقهې او د تصوف تر منځ داسې شديد تړون موجود دے چې عمل کول په فقهې باندې بې له تصوفه ، او عمل کول په تصوف بې له فقهې ممکن نه دے . په قران کریم او په سنت نبوي کښې چې مسلمانان د فقهې په زدکړه امر شوه دے په هغه عمل کول بې له تصوفه ممکن نه دے .

محترمو ! تصوف مختلف نومونه لري لکه علم قلب ، علم اخلاق ، احسان ، سلوک او طريقت . په قران کریم او په سنت نبوي (ص) کښې تصوف په اکثرو ځايو کښې د احسان په لفظ سره ياد شوه دے ، او زموږ په زمانه کښې دغه علم د تصوف په نامه سره مشهور دے . محترمو ! لکه څنگه چې ډېر افعال او کارونه د انسان له ظاهري اعضاو او اندامونو څخه صادريږي (چې دې ته اعمال ظاهره ويل کيږي) دا رنگه ډېر اعمال بيا داسې دي چې د انسان له باطن او زړه څخه صادريږي (اودغو اعمالو ته اعمال باطنه ويل کيږي) بيا لکه څنگه چې دغه ظاهري عملونه د شريعت له نظره ځيني فرض ، او واجب دي لکه نمونځ ، روژه ، زکات ، حج ، وتر ، او ځينې سنت ، او مستحب دي ، او ځيني حرام ، او مکروه دي دا رنگه د انسان باطني عملونه د قران کریم او د سنت نبوي (ص) له نظره ځني عملونه فرض دي لکه تقوی ، له خدای جل جلا له څخه ويره ، له خداے او رسول (ص) سره محبت ، اخلاص ، توکل ، صبر ، شکر ، تواضع ، خشوع ، قناعت ، حلم ، سخاوت ، حيا ، رحم دلي ، وغيره ، دغو اخلاقو ته فضایل او اخلاق حميده ويل کيږي . او ځينې باطني عملونه د انسان بيا حرام او ناروا دي لکه تکبر ، عجب ، ريا ، محبت د مال ، محبت د جاه او منصب ، بخل ، بزدلي ، لالچ ، دښمني ، حسد ، کينه ، سنگدلي ، او بې محله يا له اندازې وتلې غصه ، وغيره چې دغو ته رذائل يا اخلاق رذيله ويل کيږي .

او لکه څنگه چې ظاهري اعمال تر فقهې پورې تعلق لري او د فقهې د علم له لاري د ظاهري اعمالو فرض والی او حرام والی معلوميږي او د علم فقهې د دستور مطابق هر مسلمان مکلف دے چې دغه ظاهري عملونه انجام کړي دا رنگه تمام فقها او علما پردې باندي متفق دي چې له باطني اخلاق رذيله وو څخه ځان ساتل او دا رنگه باطني اخلاق

حمیده په ځان کښې راوستل پر هر عاقل ، بالغ مسمان نر ، او ښځه باندې فرض دي په دې اړه د در مختار د اول جلد ۴۰ صفحه وگورۍ .

له اخلاق رذيله و څخه ځان ساتلو ، او اخلاق حمیده په ځان کښې راوستلو ته اصلاح النفس ، يا تزکیه نفس ، يا تزکیه اخلاق ، يا تهذيب اخلاق يا تهذيب نفس ويل کيږي او دا د تصوفو حاصل او مقصد دۍ . په قران کریم کي الله پاک د نفس د تذکيې په شان کښې خپلو بندگانو ته دا سپې هدايت فرمايلې دۍ: قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (سوره شمس ۹ او ۱۰ ايتونه) . يعني په تحقيق سره په مراد ورسيدی هغه څوک چي پاک يې کړ نفس خپل له رزيلو اخلاقو څخه او په تحقيق سره نامراده شو هغه څوک چي پټ يې کړ نفس خپل په رزيلو اخلاقوسره .

محترمومسلمانانو وروڼو دتصوف اوعرفان پدې برخه کښې دهغو صفاتوبيان درته کوم کوم چي په طريقت کښې دمريد دپاره ضروردۍ چي په هغو صفتوسره به موصوف وي د دې دپاره چي له سلوک اودشيخ اومرشد له صحبت څخه گټه واخلي او وکمال ته ور سپري اوکه دغه صفتونه په مريد کښې موجود نه وي نوبيا له سلوک اوله صحبت څخه دمرفضيض اوبرکت نسي حاصله ولاي او وکمال ته نسي رسېدلای هغه صفتونه ټول شل صفتونه دي کوم چي دطريقت علماوو ذکرکړيدي اوشرحه يې په دې ډول ده

اول

صفت توبه ده، په طريقت کښي دمريد دپاره دضروري ده چي کله له يومرشدسره بيعت وکړي نوبه دنصوح اوداخلاص توبه له ټولو گناووڅخه کاږي اوبياچي له هرمقام څخه واوچت اولورمقام ته ورسپري نودتوبې تجديده کوي ځکه په هرمقام کښي چي دې وي نوځني داسي شيان سته چي نسبت وهغه مقام اووحوال ته دده گناوي بللي کيږي که څه هم دلاندي مقام ووالاته هغه شيان نیک کارونه گڼل کيږي لکه چي په شريعت اوطريقت کښي دامشهورقول دۍ.(حَسَنَاتُ الْاَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقْرِبِينَ)بلکي دغه مقام احوال چي ده درلودۍ نسبت وهغه مقام احوال ته چي اوس دې ورپورته سودطريقت له مخي گناه بلله کيږي

دوهم

صفت زهددۍ يعني له دنياڅخه بې رغبتته کيدل دي،مريد بايدتارک ددنيا وي له عياشي اوله تنعم او ترفه څخه مخ اړونکۍ وي دمريد بايدله دنيا سره دويني قدر تعلق وي چي شرعاً دي اړتياورته لري اوفقط اوفقط دده هغه جدي حاجتونه په پوره کيږي کوم چي دې ورته اړوي،

درېم

صفت تجریددی. مرید باید مجردوي په دې معنی چي هغه ټولی علاقې اوتعلقات پري کړي اوځان ورڅخه وژغوري کوم چي شرعاً دهنې علاقې اوتعلق په مراعت کولوسره دې مکلف نه وي او دالله جل جلاله په لارکښي چي دسلوک اودطريقت لارده دې له ترقۍ اوله پرمختگ څخه راگرزه وي، لکه الله جل جلاله چي فرمايلي دي

(إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَأَحْذَرُوهُمْ)

يعني بېشکه له ښځوستاسوڅخه اوله اولادوستاسوڅخه سته دښمنان تاسي لره نوووپرېری له دوی څخه يعني ستاسوپه ښځواو اولادو کښي داسي ښځي او اولادونه هم پيدا کيږي چي ددوی مراعت اوتعلق تاسي دالله جل جلاله اودهغه درسول (صلی الله عليه وسلم) په مخالفت کښي اچوي نوپه دې وجه دوی ستاسي دښمنان دي نو بايد له دوی څخه وويرېری اوځانونه ورڅخه وساتي،

څلورم

صفت عقیده ده، دمرید باید عقیده برابره وي مرید باید هغسي عقیده ولري کومه چي داهل السنه والجماعت له مسيرسره توافق لري اودڅلوروامامانو له تگلاري سره مطابقه وي، مرید باید له هغو ټولو عقیدوڅخه پاک وي کومي چي داهل السنه والجماعت دڅلوروامامانودمسلك مخالفې دي،

محترمواسلامي وروڼوپه تېره برخه کښي ماوتاسي ته ددې خبري ذکرکړي ؤچي دطريقت اودسلوک په لاره کښي چي څوک سيراوسلوک کوي او مريدوي نودغه مرید باید په شلوصفتوسره موصوف وي چي دهمدغوشلوصفتوله جملې څخه څلورصفتونه مایه تېره برخه کښي درته بيان کړل په دغه برخه کښي له مذکوروصفتوڅخه یوتعدادنورصفتونه درته ذکرکوم چي بيان یې په دې ډول دی

پنځم له دغوشلو صفتوڅخه تقوي ده مرید باید پرهیزگاراوله الله جل جلاله څخه وېرېدونکی وي اوله حرامواوشبهناکو شيانوڅخه باید مَجْتَنِب وي په خوراک اوچښاک اولباس اوجامه کښي باید مُحْتَاط وي خوالېته په احتیاط کښي له مبالغې اوله افراط څخه هم باید کاروانخلي ځکه چي بیادوسواس په مرض اخته کيږي اوترڅوچي یې طاقت وي په عزیمت باید عمل کونکی وي نه په رخصت، اودطهارت اودنظافت باید پوره خیال ساتي، مگر په دې باره کښي هم باید افراط ونکړي چي دوسوسي په مرض مبتلا نسي، اودارنگه په ټولواحوالوکښي داسلام دپیغمبر صلی الله عليه وسلم دغه هدايت باید نصب ا لعین وگرځوي چي (دَعَا يُرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ)

شپږمله دغوشلو صفتوڅخه چې دمريدپاره ضروردي صبردي، په شريعت كښي صبرپرديرې قسمه دي، اول صبرپرطاعت او عبادت دالله تعالى باندې، دوهم صبرله معصيت اوله گناؤ څخه، دريم صبرپرمصبتوباندې، په مريدكښي بايددغه درې سره قسمونه دصبرموجودوي، اوله دې سره سره مريدبايد دهغوټولو تقيداتو او پابنديو پرتا بعداري باندې صبرو كړي كومي چې دشيخ اومرشدله لوري وده ته په هغوى سره امر كړي اوله شريعت سره موافقت لري، او كه په يوه مرحله كښي په اساني سره صبركول ورته گران سي نوله تضرخه دي كاراخلي او په تكلف سره دي صبركوي چې په نتيجه كښي الله جل جلاله وده ته دصبرتوفيق ور كړي لكه چې داسلام پيغمبر صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي (مَنْ تَصَبَّرَ صَبَّرَهُ اللَّهُ)

اوم له دغوصفتوڅخه مجاهده ده مريدبايد هميشه په جهاد حقيقي، جهاد كامل او په جهاد اكبر كښي كوم چې عبارت دى له مخالفت څخه

دخواهشاتو د نفس اود شيطان مصروف وي ځكه چې نفس ترڅوچي دده دخواهش مطابق رفتارنه كيږي نو دې دډير كمزوري وړي زمري په مثال دى چې په دغه وخت كښي دې ددي توان نلري چې تاپه هلاكت كښي واچوي او كله چې دده دخواهشاتو تا بعداري وكړه سي نوبيا دي ديوه زورور او چاغ زمري په مثال گرځي اوستا پر هلاكولو باندې قدرت پيدا كوي او هلاكوي دي.

خُما معززو اسلامي وړنو! د تصوف او عرفان په تیرو دوو برخو کښي ما وتاسي ته د هغو شلو صفتو له جملې څخه کوم چي د مُريد دپاره ضرور دي اوه ۷ صفتونه بيان کړل ، اوس په دې برخه کښي د همدغو شلو صفتو له جملې څخه يو تعداد نور صفتونه درته ذکر کوم ، چي په دې شرحه دي:

۸(صفت شجاعت دى :

د مُريد دپاره په طريقت او شريعت کښي اتم صفت کوم چي په ده کښي بايد موجود وي دادى چي مُريد به شجاعت او دلاوري لري ، مُريد بايد مردانه او دلير وي ، تر څو چي دى و کولای سي چي له خپل نفس او شياطين الجن والانس سره په ميرانه مقابله وکړي او هميشه د دوى په مخالفت کښي واقع وي .

۹(صفت بَدَل دى :

مُريد بايد جَوَاد ، سخي او شندونکى د مال وي په حقو لارو کښي ؛ ځکه چي يو خو سخاوت د اسلام د پيغمبر (صلى الله عليه وسلم) له عمده صفاتو څخه دى ، او دارنگه د اسلام د مقدس دين له نظره سخاوت د مسلمان دپاره ډير عظيم صفت دى او و الله (جل جلاله) ته د تقرب او نزديکت لويه وسيله ده ، او بل د طريقت په لاره کښي د مُريد دپاره د پر مختللو لوى عامل دى ، او له دې سره سره بخل د الله پاک په لاره کښي د پرمختللو ډير لوى عائق او مانع دى .

د اسلام پيغمبر فرمايلي دي : ﴿السَّخِي قَرِيبٌ مِّنَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْجَنَّةِ بَعِيدٌ مِّنَ النَّارِ ، وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِّنَ اللَّهِ بَعِيدٌ مِّنَ الْجَنَّةِ قَرِيبٌ مِّنَ النَّارِ﴾ (مشکوۍ وغيره) .

۱۰(صفت فتوت دى :

فتوت و جوانمردي ته ويل كيږي ، مُريد بايد جوانمرد وي ، په دې ډول چي و هر چا ته پخپله درجه کښي گوري او و هر حقدار ته خپل حق ورکوي او له نورو څخه د حقگذاړى طلبدار نه وي ، او د الله تعالى په دې قول چي : ﴿وَأَتِ كُلِّ ذِي حَقِّ حَقَّهُ﴾ او دارنگه د اسلام د پيغمبر په دغو ارشاداتو چي : ﴿كَلِمَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ﴾ او ﴿وَأَنْزَلَ النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ﴾ باندي عمل کونکى وي .

۱۱(صفت صدق دى :

مُريد بايد صادق وي ، د مُريد ټولي معاملې که له خدائ سره وي او که د خدائ له مخلوق سره وي بايد پر صداقت بنا وي ، او همپشه يې بايد داسلام د پيغمبر دغه هدايت نصب العين گرځولئ وي چي : ﴿الْصِّدْقُ يَنْجِي وَ الْكَذِبُ يُهْلِكُ﴾ .

۱۲(صفت علم دى :

مُرید باید په هغه اندازه دیني علم حاصل کړئ وي کوم چي دى ضرورت ورته لري ؛ ځکه د ضرورت په اندازه ددین علم ایزده کول پر هر مسلمان باندي فرض دى .

امام اعظم أبو حنیفه (رحمه الله تعالى) چي د کومو أحادیثو روایت کړئ دى د هغوى له جملې څخه (لکه چي طحطاوي ذکر کړيدي) یو حدیث دادئ چي : ﴿ طلب العلم فريضة على كل مسلم . ﴾
(۱۳) صفت نیاز دى :

مُرید باید نیاز او عاجزي ولري ، په هیڅ حالت کښي باید عجز ، تواضع او تذلل په دې شرط چي د الله (جل جلاله) دپاره وي له لاسه ورنکړي او د اسلام د پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) و دغه مبارک حدیث ته ځیر وي چي : ﴿ مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ . ﴾

محترم موورونو دهغو شلوصفتوله جملې څخه کوم چي په طریقت کښی دمريد دپاره ضروردي دتصوف اوعرفان په تېروبرخو کښي دیارلس صفتونه ماوتاسي ته بیان کړل اوس دهمدغوشلوصفتوله جملې څخه وځینونو روصفتوته گورئ، چي په دې ډول دى
(۱۴) صفت عیاري دى،

ددغه صفت مقصد دادئ چي مريد بايد خپل ځان ناچيز وشميري او په لااباله توگه بايد خپل ځان ته همېشه کتونکئ وي ، اوله فروتنی څخه ډک وي، لکه چي یو بزرگ په فارسي نظم کښي فرمایلي دي،
در عشق یاربین که چو عیار میرویم سرزیر پانهاده چو شطار میرویم
در نقطهء مراد بدین دورما رسیم زیر اسر همیشه چوپر کار میرویم
جانر افدای یار گرانمایه کرده ایـم ورحم میکند بسردار میرویم
مرگ ارکسي بجان بفروشد همیخریم عیار وار زانکه بریار میرویم
مارا چه غم زدوخ و باخلدمان چکار دل داده ایم ما بردلدار میرویم
(۱۵) صفت ملامتیاده،

په دې معنی چي مريد بايد په دې ډول وي چي نام اوننگ، مدح اودم ،ردا و قبول دخلگودده په نزد یوشان وي، نه بايد دنامه اود شهرت خواهشمندوي اونه بايد ددې فکراوسوچ ورسره وي چي خلگ زمانبه وايي اوکه بدوايي اوپه خلگو کښي زه مقبول یم اوکه نامقبول یم اونه بايد په دې باک او پروا کونکئ وي چي خلگ له ماسره دوستي کوي اوکه دښمني کوي، بد راته وایي اوکه ښه راته وایي

۱۹(صفت تسلیم دی :

مُرید بایدو خپل مرشد او استاذ ته ظاهراً اوباطناً خپل واک او اختیار و سپاري ، خو په دې شرط چې استاذ او مرشد یې واقعاً مرشدوي کامل او مکمل وي، ټگ اوناقص نه وی ځکه له ناقص استاذ څخه اخذ او تعلم د طریقت له مخي داسي مثال لري لکه له شیطان څخه چې دعلم اخذکوي

مولانا رومی صاحب فرمایلي دي :

چون بسی ابلیس آدم روی هست — پس به هر دستی نباید داد دست

زانکه صیاد میزند بانگ صفر — تا بگردد مرغ را آن مرغ گیر

حرف درویشان بدزدد مرد دون — تا بگوید بر سلیمی آن فسون .

او دارنگه د طریقت علماًو فرمایلي دي چې مُرید به و مُرشد کامل مُکمل ته داسي تسلیم وي لکه مُرده چې و غسل ورکونکي ته تسلیم وي .

۲۰(صفت تفویض دی :

مُرید باید په مقتضی ددې قول د خدای پاک چې ﴿ وَأَفْوضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴾ خپل ټول کارونه و الله (جل جلاله) ته وسپاري ، لکه چې یوه بزرگ فرمایلي دي:

وكلت إلى المحبوب أمري كله — فان شاء أحياني وإنشاء اتلفا

اولکه چې یوبل بزرگ فرمایلي دي

بگذاشته ام مصلحت خویش بدو — گر بکشد ورزنده کند او داند

تادل رقم عشق برجان دارد — باران بلا برسر دل مېبارد

جانا بسرت کز تونگردانم روی — گر عشق هزارازین برویم آرد، والسلام

قد رمنو ورونو کوم څه چې زه په دغه اوپه راتلونکو برخه کښي درته لیکم نوباعث پرهغه باندي داشئ دی چې له ځینو ویب سایټو څخه زما ځیني بیانونه کوم چې د تصوف او عرفان په اړه دي بعضو عربي مواقعو او ویب سایټو کوم چې و عراق اوو غیره ته منسوب دي نقل کړيدي اوبیا یې دا خبره زیر بحث گرځولې ده چې دافغانستان یونامتو عالم مولانا محمد معین الدین ابوالفضل په رسمی مواقعو کښي د تصوف مدح، صفت اوبیان کوي اوپه دې باره کښي ډیرو عربو علماوو خپل نظرونه ورکړيدي چې په هغوی کښي اکثر مثبت نظرونه دي که څه هم زیات

ددغواکثروعلماوو سلفيان دي، اوصرف دوو يادرو سلفی عالمانو منفی نظر ورکړيدئ خوددغو علماوو دنظرو په اول سرخط کښي چي کوم بيان په مذکور وويب سايټو کښي ذکر سويدي دهغه معنی او مطلب په دې ډول دی :

نن ورځ مي په ځينورسمي مواقعو کښي وليدل چي مولامعين الدين ابوالفضل دتصوف مدحه کوي ، دغه رباني عالم د تصوف په اړه وځلگو ته بيانونه ورکوي او د تصوف له اهميت څخه بحث کوي ، د مولانا معين الدين له دغو بياناتو څخه دا خبره څرگنده سوه چي کومه اواز په ځمور د عربو په منځ کښي خپره سوېده چي د افغانستان عالمان او طالبان له تصوف څخه منکر دي او د سلفيت عقیده لري دروغ او بې اساسه ده ، بلکي د افغانستان عالمان او طالبان اهل د تصوف حقيقي دي او ددين د دښمنانو په مقابل کښي په شجاعتمنده او صادقانه توگه جنگيږي .

او ځينو عمده عالمانو د دوی داسي نظر ورکړئ دی چي په اسلام کښي چي کوم نامتو او باشجاعته مجاهدين تير سويدي نو هغه ټول متصوفين وو ، لکه عثمانيه سلاطين ، صلاح الدين ايوبي ، محمود غزنوي او لکه عمر مختار وغيرهم .

— ما چي د دوی نظرونه ټول وکتل نو و درو خبرو ته ډير سخت حيران او په تعجب کښي پاته سوم :

اول ودې خبري ته چي په موجوده زمانه کښي پداسي حساسو او نازکو حالاتو کښي چي د دنيا ټول کافران سره له دې چي دوی په خپل مابین کښي زيات پريکړنونه ، عداوتونه او اختلاف د نظر سره لري د مسلمانانو په مقابل کښي يو صف او متحد ملت گرځيدلي دي ، او مسلمانان (پر ځای ددې باند چي له مذهبي تعصباتو څخه لاس واخلي او خپل جزئي او فرعي اختلافات غير ملتفت اليها وگرځوي او د کفارو په مقابل کښي ودریږي او له اسلام څخه دفاع وکړي) نور هم په مذهبي تعصب کښي تشدد او ټينگار کوي او د کفر تر دفاع يې ودغه کار ته اهميت ورکړئ دی .

دوهم ودې خبري ته چي د فغانستان مسلمان ملت ، خاص بيا د افغانستان عالمان او طالبان د امام اعظم ابو حنيفه (رضي الله عنه) مذهبيان دي او په علم عقايد کښي د علم الهدی امام ابو منصور ماتريدي (رحمه الله تعالى) پيروان دي ، نو بيا به په دوی کښي داسي خلگ څنگه پيدا سي چي هغوی دي له تصوف څخه انکار کوي ؛ ځکه له تصوف څخه انکار له حنفييت او ماتريديت څخه په قطعي ډول خارجيدل دي .

درېم ودې خبري ته چي د تصوف مطلب زهد او تزکيه ده ، يعني له ناروا خويو څخه ، لکه کبر ، حسد ، فخر ، بخل وغيره ځان پاکول ، او تحليله يعني په ښو اخلاقو سره ځان ښايسته کول دي .

نو که څوک دا ډول عقیده ولري چي العباد بالله تصوف داسلام يو جزء نه دی نو دا عقیده يې دې لره مستلزمه ده چي په اسلام کښي زهد نسته ، په اسلام کښي دانسته چي له بدو اخلاقو به ځان صفا کوي او په ښو اخلاقو به ځان ښايسته کوي ، سره له دې چي الله پاک فرمايلي دي :

❖ قد افلَحَ مَنْ زَكَّاهَا و قد خَابَ مَنْ دَسَّاهَا . ❖

او سربيره پر دې پر اهل تصوف باندي طعن ويل دمسلمانانو پر څلورو امامانو باندي او دارنگه پر هغو ټولو مخکښو علماؤ باندي طعن ويل دي کوم چي د هغوی له امامت او جلالت د شان څخه منکرين د تصوف او د اهل تصوف هم انکار نه سي کولای .

په راتلونکو برخو کښي به زه انشاءالله و تاسي ته د څلورو امامانو او دارنگه د عالم اسلام په منځ کښي د مسلمو علماؤ ، لکه امام نووي ، امام عز بن عبدالسلام ، علامه سيد شريف الجرجاني ، شيخ محمد ابو زهره ، امام محاسبي وغيرهم نظرونه او بيانونه د تصوف او د اهل تصوف په باره کښي ذکر کړم .

محترم موورونو اوس دامت مسلمة دهغو امامانو او عالمانو کوم چي د تمام امت مسلمة مخکښان او وټول امت مسلمة ته مقبول دي دا قوالو په ذکر پيل درته کوم هغه قولونه ددوی چي د تصوف په اړه يې کړيدي د څلورو امامانو قولونه دمخه هم ما درته ذکر کړيو اوس بې بيا انشاءالله ددغو اقوالو د جريان په اخير کښي د هريوه قول درته ذکر کړم .

د تصوف په اړه دامت مسلمة د علماوو قولونه په دې شرحه دي:

اول : امام النووي، المتوفى سنة (٦٧٦) هجري (رحمه الله تعالى) .

محترم موورونو امام نووي هغه عالم دى کوم چي وټول امت مسلمة ته مُسلم او مقبول عالم دى او د صحيح مسلم شارح دى حتى هغه خلگ هم کوم چي د تصوف دشمنان دي امام نووي په هراعتبار تسليموي اومني يې ، د تصوف په اړه ده په خپله رساله کښي کومه چي په ❖ مقاصد الامام النووي في التوحيد والعبادة واصول التصوف ❖ سره نامداره سوېده داسي فرمايلي دي:

اصول طريق التصوف خمسة، (١) تقوالله في السر والعلانية، (٢) اتباع السنة في الاقوال والافعال (٣) الاعراض عن الخلق في الاقبال والادبار (٤) الرضا عن الله في القليل والكثير (٥) الرجوع الى الله في السراء والضراء .

يعني د تصوف د طريقې او دلاري ټول بنيادي اصول او اساسات پنځه شيان دي :

(١) : (تقوى او ويره له الله جل جلاله څخه په په پټه او په ښکاره کښي، يعني هر څوک چي له تصوف سره رښتونى تعلق لري نوهغه به له الله جل جلاله څخه ويرېږي او دغه وېره به يې په دې ډول وي چي که تنها اويوازي وي هم له الله جل جلاله څخه به وېرېږي او که په خلگو کښي وي هم له الله جل جلاله څخه به ويرېږي .

(٢) : (اصل او اساس د تصوف اتباع د سنت در رسول عليه السلام ده په ټولو قولواو په ټولو فعلو کښي دده .

يعني تصوف خلگ ودې ته رابولي چي خپلي خبري او لفظونه او خپل ټول کارونه د رسول (صلوات الله عليه واله وصحبه اجمعين) د سنت او طريقې تابع وگرځوي .

۳) : (اصل او اساس د تصوف اعراض او مخ اړول دي له مخلوق څخه په حال د اقبال او د ادبار د دواړو کښي .

يعني هر څوک چي له تصوف سره واقعي تعلق ولري نو هغه به و خلگو ته هيڅ اسره نکوي او نه به هغه قسم گډون او اختلاط له خلگو سره کوي کوم چي دى له الله (جل جلاله) څخه په غفلت کښي اچوي ، بلکي په کامله توگه به و الله تعالى ته متوجه وي ، او دا صفت به په هر حال کښي وده ته ثابت وي ، هم په حال د اقبال ؟ او د مخامخ کيدو کښي له خلگو سره او هم په حال د ادبار ؟ کښي يعني په حال کښي د شا گرځولو و خلگو ته .

۴) (اصل او اساس د تصوف راضي کيدل دي له الله (جل جلاله) څخه په لږ او په ډير په دواړو کښي .

يعني څوک چي مدعي د تعلق د تصوف وي نو په ده کښي به دا صفت موجود وي چي له الله جل جلاله څخه به په هغه حال کښي هم راضي وي چي کم شئ وده ته ورکړ سي ، مثلاً مال يې کم وي ، اولاد يې کم وي ، عزت يې کم وي او رتبه يې کمه وي ، او په هغه حال کښي به هم راضي وي چي ډير شئ ورکړ سي .

۵) : (اصل او اساس د تصوف رجوع ده و الله (جل جلاله) ته په خوشحالي او په راحت کښي ، او دارنگه په تکليف ، مرض او مصيبت کښي .

يعني متصوف انسان به په هيڅ حالت کښي د الله (جل جلاله) په تعلق ، عبادت او بندگي کښي سستي او کمزوري نکوي ، نه بې خوشحالي ، اسايښ او راحت د الله پاک له بندگي څخه راگرځوي ، او نه به مصيبت ، غم او تکليف و ده ته ددې باعث گرځي چي د الله پاک په بندگي کښي تکاسل او تغافل وکړي .

محترمو مسلمانانو ! د اسلامي امت ددغه ستر امام قول او نظر می کوم چي د تصوف په اړه يې کړئ دئ درته بيان کړ ، نو اوس قضاوت او فيصله تاسي وکړۍ چي د تصوف مقصد دغه پنځه شيان سي لکه چي امام نووي فرمايلي دي ، او سره له دې يو څوک له تصوف څخه انکار کوي يا بد پر وايي ، نو ايا ! دغه انکار او بد ويل بې په حقيقت کښي دا معنى ولري چي : په پټه او ښکاره کښي له الله څخه ويره ښه کار نه دئ ، او دارنگه متابعت د رسول (عليه السلام) ښه کار نه دئ ، دارنگه العياذ بالله په هر حال کښي و الله (جل جلاله) ته راجع کيدل ښه کار نه دئ ؟ .

او چي دا معنى ولري نو بيا و دغو خلگو ته په کومه سترگه بايد وکتل سي کوم چي له تصوف او له اهل تصوف څخه انکار کوي او بد پر وايي ؟

تنبیه :

محترمو وروڼو ! دلته د یوې خبرې ذکر کول ضروري گڼم هغه داده چې کوم تصوف چې زه یې مدح او صفت درته کوم ، او دارنگه کوم اهل تصوف چې ژنې تائید کوم او پر منکرینو باندي یې بد وایم له دې څخه ځما مقصود صحیح او حقیقي تصوف او اهل تصوف دي ، پاته سوه هغه خلگ چې په ټگۍ برگۍ او په دروغو سره و تصوف ته خپل ځانونه منسوبوي او ددې ادعا کوي چې موږ اهل طریقت یو او خود ساخته روپې او طریقې یې په مخه پسي اخستي دي ، چې له ظاهر او باطن د شریعت څخه مخالفې دي ، لکه په موجوده زمانه کښي چې په هر اسلامي هیواد کښي دغه قسم ټگان موجود دي ، نو دا نه زه اهل تصوف او اهل طریقت بولم او نه له دوی څخه دفاع کوم .

د شریعت په علماؤ کښي هم علماؤ سوء ، علماؤ باطل او علماؤ دنیا پیدا کیږي ، او و طریقت ته چې کوم خلگ ځانونه منسوب بولي په هغوی کښي هم دغه ډول بد خلگ پیدا کیږي ، دا هغه خلگ دي چې د دوی په باره کښي مولانا جلال الدین رومي (رحمه الله تعالی) فرمایلي دي :

چون بسی ابلیس آدم روی هست

پس به هر دسټې نباید داد دست

حرف درویشان بدزدد مردِ دون

تا بگوید بر سلیمې آن فسون

زانکه صیاد میزند بانگِ صفر

تا بگیرد مرغ را آن مرغ گیر.

والسلام ومن الله التوفيق

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library